

Soud: Nejvyšší soud
Datum rozhodnutí: 25.03.2026
Spisová značka: 15 Tdo 1005/2025
ECLI: ECLI:CZ:NS:2026:15.TDO.1005.2025.1
Typ rozhodnutí: USNESENÍ
Heslo: Podílnictví
Přeběžné otázky
Legalizace výnosů z trestné činnosti
Abolice
Dotčené předpisy: § 214 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku
§ 214 odst. 4 písm. b) tr. zákoníku
§ 20 odst. 1 zákona č. 6/2002
§ 9 odst. 1 tr. ř.
§ 216 tr. zákoníku
§ 251 tr. zák.
§ 252a tr. zák.
Kategorie rozhodnutí: A

15 Tdo 1005/2025-2028

USNESENÍ

Nejvyšší soud rozhodl ve velkém senátě trestního kolegia v neveřejném zasedání konaném dne 25. 3. 2026 o dovolání, které podal obviněný **J. S.** proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 2. 2. 2023, sp. zn. 67 To 202/2022, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 1 pod sp. zn. 44 T 34/2021, která byla postoupena velkému senátu trestního kolegia usnesením Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 2025, sp. zn. 3 Tdo 234/2025, takto:

I. Z podnětu dovolání obviněného **J. S.** se podle § 265k odst. 1 tr. ř. **zrušují** usnesení Městského soudu v Praze ze dne 2. 2. 2023, sp. zn. 67 To 202/2022, a jemu předcházející rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 8. 12. 2021, sp. zn. 44 T 34/2021.

Podle § 265k odst. 2 tr. ř. **se zrušují** také další rozhodnutí obsahově navazující na zrušená rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo jejich zrušením, pozbyla podkladu.

II. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. se Obvodnímu soudu pro Prahu 1 **přikazuje**, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Odůvodnění:

I.

Rozhodnutí soudů nižších stupňů

1. **Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 8. 12. 2021, sp. zn. 44 T 34/2021**, byl obviněný **J. S.** (dále též jen „obviněný“ nebo „dovolatel“) uznán vinným zločinem podílnictví podle § 214 odst. 1 písm. a), odst. 4 písm. b) tr. zákoníku, a to na podkladě skutkového stavu spočívajícího v tom, že v měsíci dubnu roku 2018 poté, co si s jeho svolením u něho v jeho provozovně „Starožitnosti XY“ v Praze XY, XY XY, uskladnil **A. L.** konvolut archiválií, zahrnující několik balíků historických písemností, které si **A. L.** zakoupil pro sebe od **M. D.**, nar. XY, za částku asi 100 000 Kč jako pozůstalost po zemřelém otci, z tohoto konvolutu archiválií vyňal nespecifikovatelné množství cenných archiválií, přinejmenším:

1. „notářský instrument Petra Reindla ze dne 1. června 1414, vydaný ve věci rozhodnutí odebrat Janovi z

- Jesenice doktorát kanonického práva a vyhlásit nad ním (v souvislosti s Janem Husem) ztíženou klatbu“,
2. „notářský instrument Martina, kdysi Havla z Trnavy, ze dne 2. prosince 1406, kterým se zveřejňuje rozsudek Blažeje, řečeného Vlk ze Strážné, děkana královské kaple Všech svatých a konzerváta pražské univerzity, ve sporu scholia pražské univerzity Jana z Borotína proti Pechovi z Borotína o dědictví“,
 3. „listinu papeže Klimenta VI. ze dne 26. ledna 1347 (Avignon), kterou papež Kliment VI. dává souhlas k založení Univerzity Karlovy“, a
 4. „transsumpt této listiny v podobě notářského instrumentu veřejného notáře Petra Michalova z Prahy ze dne 30. června 1347 (Praha)“.

Následně si obviněný uvedený konvolut archiválií (bez již vyňatých archiválií popsaných výše pod body 1. až 4., dále uváděných též jako „dotčené listiny“) nechal posoudit z hlediska jeho charakteristiky, provenience, struktury a obsahu soudním znalcem PhDr. Vladimírem Růžkem, jmenovaným pro obor ekonomika, odvětví ceny a odhady se specializací oceňování archiválií, a byl ve znaleckém posudku, vypracovaném dne 13. 5. 2018, znalcem výslovně upozorněn na to, že jde o konvolut archiválií, které si ze sbírek Zemského archivu Království Českého neoprávněně přisvojil F. D., nar. XY, zemřelý dne 28. 10. 1907, jenž k nim měl jako tehdejší zaměstnanec a pozdější ředitel Zemského archivu Království Českého v období mezi rokem 1863, kdy začal v archivu pracovat jako kopista, a rokem 1903, kdy byl z funkce ředitele odvolán, přístup a jenž si z neoprávněně přisvojených archiválií vytvořil svoji privátní sbírku. Dále byl obviněný upozorněn, že z tohoto důvodu je třeba archiválie vrátit Zemskému archivu v Opavě nebo předat do Státního oblastního archivu v Praze, případně Literárnímu archivu Památníku národního písemnictví nebo Národnímu archivu, jakožto právnímu nástupci bývalého Zemského archivu Království Českého, jelikož ke konvolutu archiválií nenabyl vlastnické právo ani F. D., ani jeho dědicové a ani nikdo jiný. Přesto obviněný listiny uvedené výše pod body 1. a 2., tj. „notářský instrument Petra Reindla ze dne 1. června 1414, vydaný ve věci rozhodnutí odebrat Janovi z Jesenice doktorát kanonického práva a vyhlásit nad ním (v souvislosti s Janem Husem) ztíženou klatbu“ a „notářský instrument Martina, kdysi Havla z Trnavy, ze dne 2. prosince 1406, kterým se zveřejňuje rozsudek Blažeje, řečeného Vlk ze Strážné, děkana královské kaple Všech svatých a konzerváta pražské univerzity, ve sporu scholia pražské univerzity Jana z Borotína proti Pechovi z Borotína o dědictví“, poté v přesně nezjištěné době a za nezjištěných podmínek převedl na další osobu, a listiny uvedené výše pod body 3. a 4., tj. „listinu papeže Klimenta VI. ze dne 26. ledna 1347 (Avignon), kterou papež Kliment VI. dává souhlas k založení Univerzity Karlovy“ a „transsumpt této listiny v podobě notářského instrumentu veřejného notáře Petra Michalova z Prahy ze dne 30. června 1347 (Praha)“, prodal prostřednictvím bankovní instituce J & T BANKA, a. s., kupní smlouvou ze dne 25. 6. 2018 Univerzitě Karlově, za což obviněný inkasoval od banky J & T BANKA, a. s., dne 27. 6. 2018 převodem z bankovního účtu č. XY na bankovní účet č. XY částku ve výši 20 000 000 Kč.

2. Za tento zločin byl obviněný odsouzen podle § 214 odst. 4 tr. zákoníku, ve znění účinném do 31. 1. 2019, k trestu odnětí svobody v trvání 3 roků, jehož výkon mu byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku (v rozsudku nesprávně uvedeno ustanovení § 81 odst. 1, odst. 2 tr. zákoníku) podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 4 roků. Podle § 67 odst. 1 tr. zákoníku za použití § 68 odst. 1, 2 tr. zákoníku byl obviněnému rovněž uložen peněžitý trest ve výměře 250 denních sazeb s vyšší jedné sazby 20 000 Kč, celkem tedy ve výši 5 000 000 Kč. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. byla obviněnému uložena povinnost vydat poškozené Univerzitě Karlově bezdůvodné obohacení ve výši 19 990 000 Kč s úrokem z prodlení ve výši 8,25 % p. a. za období od 25. 6. 2021 do zaplacení. Podle § 229 odst. 1 tr. ř. byl poškozený M. D. odkázán s uplatněným nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

3. Proti všem výrokům tohoto odsuzujícího rozsudku soudu prvního stupně podal obviněný odvolání, které **Městský soud v Praze svým usnesením ze dne 2. 2. 2023, sp. zn. 67 To 202/2022**, podle § 256 tr. ř. zamítl jako nedůvodné.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Proti citovanému usnesení odvolacího soudu podal obviněný **dovolání**, které opřel o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. s tím, že skutková zjištění, která jsou určující pro naplnění znaků trestného činu, jsou ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů. Jádrem argumentace dovolatele je tvrzení, že nebyl prokázán tzv. zdrojový trestný čin, tedy, že věc byla získána trestným činem hlavního pachatele, jímž měl být podle zjištění soudů F. D., zemský archivář z konce 19. století a přelomu 19. a 20. století, který zemřel v roce 1907. Tato podmínka pro vyvození odpovědnosti obviněného nebyla podle jeho názoru v řízení vůbec zjišťována ani prokazována, pouze byly převzaty hypotézy a právní domněnky některých svědků – historiků, tedy osob bez právního vzdělání. Jak dále obviněný zdůraznil, soudy ignorovaly a opomenuly důkazy, které naopak svědčily o tom, že F. D. měl u sebe archiválie zapůjčeny legálně až do své smrti a nikdy si je neoprávněně nepřisvojil, a nebylo spolehlivě prokázáno, že byly dotčené listiny získány trestným činem. Dovolatel namítl, že tuto otázku

měly soudy zkoumat přednostně jako předběžnou otázku podle § 9 odst. 1 tr. ř., v projednávané věci však soudy jen účelově řešily jeho navazující jednání týkající se nakládání s dotčenými listinami v současné době, a proto zůstala v rovině neprokázaných spekulací. Obviněný v této souvislosti poukazoval na tu část hodnotících úvah soudu prvního stupně, podle nichž se okrajově zabýval předpokládaným pohybem dotčených listin v různých archivech v dávné historii, a to ve spojení s konstatováním, že zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že tyto archiválie byly neoprávněně vyneseny ze Zemského archivu, a popsané jednání by tak mohlo být v tehdejší době kvalifikováno jako krádež, případně jako zpronevěra. Základní premisa, že čtyři historické listiny byly získány trestným činem, kterého se měl dopustit F. D., nebyla podle obviněného prokázána, neboť nebylo bez pochybností zjištěno, že tyto listiny byly uloženy v Zemském archivu v době, kdy tam F. D. působil, dále že je odnesl právě on, a nikoli jiná osoba, že je měl u sebe neoprávněně a že si je přivlastnil trestným činem, tedy při naplnění všech znaků skutkové podstaty konkrétního trestného činu. Svědek J. H. a svědkyně J. K. shodně vypověděli, že neexistuje protokol či dobový doklad, že konkrétně uvedené čtyři listiny byly zapůjčeny do Zemského archivu a kdy k tomu mělo dojít. Nedatované kartotéční lístky takovou skutečnost nedokazují.

5. Obviněný dále vytkl soudu prvního stupně, že veškerá skutková zjištění o zdrojovém trestném činu F. D. založil na svědectví svědka J. H., který vypověděl, že i kdyby si F. D. půjčoval archiválie domů tak, jak to bylo v souladu s tehdejší praxí obvyklé (k bádání), musel by je vrátit nejpozději v roce 1903, kdy byl odvolán z funkce ředitele Zemského archivu. Totéž svědectví se také stalo podkladem pro analýzu dobové právní úpravy provedené prof. JUDr. Jiřím Jelínkem, CSc., a prof. JUDr. Janem Dvořákem, CSc. Podle názoru zmíněného svědka měl F. D. archiválie u sebe doma legálně, neboť šlo v dané době o běžnou praxi, kdy si archiváři zcela běžně odnášeli listiny domů ke zpracování a k bádání, což potvrdili i svědci Z. U. a J. K. Svědek dále potvrdil, že v rozhodné době si půjčoval historické listiny také ředitel A. G. a že s nimi pracoval také J. P., a to ještě s další osobou. Závěr soudů, podle něhož F. D. postupoval neoprávněně, pokud po odchodu ze Zemského archivu v roce 1903 nevrátil uvedené archiválie, nemá žádnou oporu v provedeném dokazování. Z provedených důkazů podle názoru obviněného nevyplýval žádný projev vůle F. D. k nevrácení zmíněných listin, natož k jejich prisvojení. Obviněný namítl, že i po odchodu do penze v roce 1903 historická komise Zemského výboru oficiálně povolila F. D. studium archivních materiálů doma, přičemž tato skutečnost je potvrzena faktem vyplývajícím z dokumentu – hodnotícího posudku Národního archivu s názvem tzv. Sběrka F. D., což potvrdil také svědek J. H. s tím, že F. D. již nestihl do své smrti zpracovat tyto materiály. Jak dále obviněný zdůraznil, listiny, které měl F. D. po svém odchodu ze Zemského archivu u sebe doma k bádání, zde prostě po jeho smrti zůstaly, což v té době nebyla žádná výjimka, a následně se o ně starali jeho potomci. Tyto listiny zůstaly v rodině D. po celé generace jako „domácí poklad“ bez znalosti jejich konkrétního obsahu. Proto i slovo „sbírka“ nebylo vhodně užito, přičemž i samotný závěr, že si F. D. vytvářel soukromou sbírku, nemá oporu v provedeném dokazování. Listiny začal třdit do nějaké formy až jeho syn V. D., který je opatřil čísly a otisky razítek, byť ani on sám nevěděl, o jaké listiny jde. Tento základní nedostatek průkaznosti sebemenšího projevu vůle F. D. přivlastnit si listiny nebo je jinak nelegálně získat, nemohly podle obviněného nahradit ani právní analýzy prof. JUDr. Jiřího Jelínka, CSc., a prof. JUDr. Jana Dvořáka, CSc., které obsahují pouze dobová právní posouzení skutku tak, jak byl formulován policejním orgánem v jeho zadání. Z těchto odborných vyjádření nelze dovozovat skutkový závěr, že v době, kdy byly archiválie svévolně prisvojovány F. D., tak i po celé období až do současnosti, byly získány jednáním naplňujícím znaky trestného činu kvalifikovaného jako krádež nebo zpronevěra. Pokud nebyl zjištěn tzv. zdrojový trestný čin ze strany F. D., nebylo možno shledat naplnění znaků trestného činu podílnictví podle § 214 tr. zákoníku, a to ani jeho subjektivní stránky. Podle názoru obviněného nemohl vědět a ani být srozuměn s tím, že uvedené listiny pocházely z této (neexistující) trestné činnosti, a to ani za situace, kdy měl být údajně upozorněn znalcem PhDr. Vladimírem Růžkem na to, že archiválie jím posuzované si mohl F. D. neoprávněně prisvojit. Znalec PhDr. Vladimír Růžek nikdy osobně neviděl a neposuzoval zmíněné čtyři listiny popsané ve skutkové větě ve výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně. Ze strany soudů šlo pouze o nezákonné rozšiřování domněnek znalce i na listiny, které vůbec nebyly předmětem jeho zkoumání. Proto obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil obě rozhodnutí soudů nižších stupňů a aby sám rozhodl tak, že jej zproští obžaloby, popřípadě aby vrátil věc příslušnému soudu k novému projednání a rozhodnutí.

6. Státní zástupkyně Nejvyššího státního zastupitelství ve svém **vyjádření k dovolání** obviněného upozornila na to, že podle § 214 tr. zákoníku, ve znění účinném do 31. 1. 2019, nebylo podstatné to, kdo a kdy věc odcizil, resp. kdo se dopustil tzv. zdrojového trestného činu, ani to, zda takový pachatel převedl takto odcizenou věc přímo od zloděje či od třetí osoby. Podstatné je, že šlo o věc, která byla odcizena krádeží nebo zpronevěrou, tj. že byla získána trestnou činností na území České republiky. Pro naplnění znaků zločinu podílnictví podle § 214 odst. 1, odst. 3 písm. d) tr. zákoníku nebylo nutné jednoznačně určit hlavního pachatele trestného činu krádeže podle § 205 tr. zákoníku, protože trestní zákoník nevyžaduje zjištění totožnosti pachatele základního (zdrojového) trestného činu. Z hlediska naplnění znaků zdrojového trestného činu tedy není rozhodné, že z provedených důkazů nevyplýval žádný projev vůle F. D. k nevrácení zmíněných listin, natož k jejich prisvojení, spočívající v

daném případě v záměru, aby se staly součástí jeho soukromé sbírky. Je zcela bez významu, že jmenovaný nestihl do své smrti vrátit archiválie (takto držené). Podle státní zástupkyně zjevně nic nenásvědčovalo tomu, že se dotčené historické listiny staly předmětem dědictví ve smyslu právním, založeném na přechodu zůstavitelova vlastnického práva na jeho dědice. Jak dále státní zástupkyně zdůraznila, je třeba akceptovat závěr soudů, že obviněný získal jako údajnou pozůstalost konvolut historických listin, které tvořily tzv. Sbírkou F. D., obsahující velké množství archiválií včetně dotčených listin, v níž (beze změny jejich rozhodného právního statusu) pouze pokračovali potomci F. D., a to až po M. D., který je jako tvrzenou pozůstalost převedl na A. L. a ten následně na obviněného. Dobová právní analýza jak ze strany prof. JUDr. Jiřího Jelínka, CSc., tak i prof. JUDr. Jana Dvořáka, CSc., pak na podkladě těchto zjištění nemohla vyznít jinak než ve smyslu nelegitimního nakládání s dotčenými archiváliemi a naplnění znaků majetkového trestného činu, a to za současného vyloučení existence dobré víry postupných držitelů, a tím i schůdnosti právního závěru o nabývacím titulu ve formě vydržení těchto majetkových hodnot. Státní zástupkyně proto nepřisvědčila námitce obviněného, že nedostatek bezpečného a spolehlivého skutkového zjištění (ohledně prokázání zdrojového trestného činu) je ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů.

7. Státní zástupkyně se neztotožnila ani s tvrzením o nenaplnění subjektivní stránky skutkové podstaty posuzovaného trestného činu. Podle ní obviněný získal vědomost nejen o tom, že zmíněné archiválie měly svůj původ ve zdrojové trestné činnosti, ale také o okolnostech, za kterých nelze nakládání s nimi považovat za legitimní. Obviněný se snažil zastříť pravý původ těchto listin v této vědomostní návaznosti právě ve spojitosti s tzv. Sbírkou F. D., která byla výsledkem soukromé iniciativy jmenovaného držitele bez právního nároku na její sestavení jak z jeho strany, tak i na její držení ze strany jeho potomků. Závěr o jednání obviněného v úmyslné formě zavinění, resp. v přímém úmyslu, soudy neopřely pouze o příslušné upozornění vyplývající ze znaleckého posudku PhDr. Vladimíra Růžka, ale s odpovídajícím právním významem musely nahlížet na způsob, jakým obviněný naložil s takovou informací. Následně se totiž pokusil přeprdat vyčleněné archiválie anonymním způsobem prostřednictvím bankovní instituce, a tedy s úmyslem zastříť nejen svou identitu prodávajícího, ale i původ archiválií, když odstranil jejich speciální značkování razítkem a štítkováním používaným rodinou D. Státní zástupkyně proto navrhla odmítnout dovolání obviněného podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněné.

8. Dne 5. 6. 2023 bylo Nejvyššímu soudu doručeno **doplnění dovolání**, v rámci něhož obviněný rozšířil svou argumentaci o dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. b) a h) tr. ř. Naplnění prvního z nich spatřuje v tom, že předsedkyně senátu soudu prvního stupně Mgr. Pavla Hájková a ostatní členové senátu soudu prvního stupně měli být vyloučeni z projednávání této trestní věci, a to pro svou podjatost. Předsedkyně senátu totiž bez předchozího vyrozumění obhajoby z vlastní iniciativy zorganizovala a dne 28. 6. 2021 zrealizovala návštěvu v Národním archivu, kde měla studovat některé listiny ze zmíněného konvolutu historických listin a pořizovat jejich fotografie jakožto důkazy proti obviněnému, a to ve spolupráci s posléze vyslychanou svědkyní a současně oznamovatelkou v této trestní věci J. K., vedoucí zaměstnankyní Národního archivu. S ní musela přinejmenším komunikovat, neboť předpisy o nakládání s archiváliemi vylučují, aby byla předsedkyně senátu ponechána sama bez jakékoli instruktáže či dozoru archiváře – profesionála v místnosti s konvolutem velmi starých, delikátních archiválií čítajících několik svazků. Výslech předsedkyně senátu Mgr. Pavly Hájkové k této záležitosti nebyl umožněn a odvolací soud ho bez odůvodnění zamítl. Obviněný nesouhlasí s tím, že si soudkyně pořizovala toliko kvalitnější fotokopie listin založených ve spise, neboť sama uvedla, že nebylo předem zřejmé, co konkrétně z jednotlivých svazků bude potřebné začlenit do spisu jako důkaz, jak se podávalo z rozhodnutí Obvodního soudu pro Prahu 1 o nevyložení členů senátu. Podle obviněného bylo očividné, že soudkyně šla do Národního archivu, aby vybrala konkrétní listiny a jejich detaily, které teprve poté budou začleněny do spisu a použity k důkazu, tedy pořizovala nové důkazy proti obviněnému, přičemž nebylo možno vyloučit ingerenci svědkyně J. K. V uvedeném postupu soudkyně shledal obviněný porušení zásady kontradiktornosti, rovnosti stran, jakož i spravedlivého procesu a práva na obhajobu.

9. Naplnění dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. a částečně i dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. pak obviněný spatřuje ve skutečnosti, že i kdyby hypoteticky F. D. získal uvedené listiny nelegálně, došlo by u jeho dědiců k vydržení vlastnického práva k těmto listinám, protože je drželi po další tři generace. K tomu obviněný odkázal na stanovisko prof. Dr. JUDr. Karla Eliáše založené ve spise, přičemž vlastnické právo dědiců vylučovalo trestní odpovědnost v souvislosti s následným nakládáním s těmito listinami. Obviněný poukázal na odlišnosti mezi skutkovými podstatami trestného činu podílnictví a trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti podle trestního zákona z roku 1961, na které odkazovaly soudy nižších stupňů a jichž se týkají jimi zmíněná rozhodnutí Nejvyššího soudu ve věcech vedených pod sp. zn. 7 Tdo 1297/2013 a sp. zn. 7 Tdo 1593/2017. Ačkoli tato rozhodnutí nebyla přílehlavá na projednávaný případ, i v nich Nejvyšší soud zdůraznil nutnost zkoumat otázku vydržení vlastnického práva, což se v posuzované věci nestalo.

Obviněný proto vyslovil nesouhlas se závěrem soudů, že otázka nabytí vlastnického práva není podstatná pro posouzení odpovědnosti za trestný čin podílnictví. S odkazem na stanovisko prof. Dr. JUDr. Karla Eliáše předložené obhajobou pak uvedl, že vlastnické právo vzniklé vydržením by bylo možné zvrátit pouze důkazem (nepostačí tedy pochybnosti či pravděpodobnost) o nepoctivém úmyslu, a to u každého jednoho z potomků F. D., přičemž poctivý úmysl se u vydržitele předpokládá. Podle obviněného nepoctivý úmysl ve vztahu ke všem potomkům F. D. nebyl v řízení posuzován a rozhodně nebyl prokázán. Jeho potomci, a to jak syn V., tak vnuk R. a pravnuk M., si nebyli vědomi, že konkrétně čtyři dotčené listiny si F. D. zapůjčil ze Zemského archivu a že tam mají být vráceny. Sbírkou měli doma jako dědictví po pradědovi a nevěděli přesně, co v ní je, ani např. to, že by šlo o listinu týkající se založení Univerzity Karlovy. Obviněný byl rovněž přesvědčen, že i pokud by dědici F. D. nevydrželi vlastnické právo k dotčeným listinám, i tak by došlo k platnému nabytí vlastnického práva svědkem A. L. podle § 1111 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále ve zkratce „o. z.“), neboť tento svědek nabyl listiny v dobré víře v to, že M. D., pravnuk F. D., je oprávněn převést vlastnické právo ke konvolutu listin.

10. S poukazem na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. dále obviněný uplatnil novou námitku, že zdrojový trestný čin F. D. nebyl, a ani nemohl být spáchán na území České republiky, jak se vyžaduje v případě skutkové podstaty trestného činu podílnictví podle trestního zákoníku. F. D. totiž zemřel v roce 1907 za doby Rakousko-uherské monarchie, a jeho jednání je tak mimo působnost ustanovení § 214 tr. zákoníku. Soudy se nemohou odvolávat na obecná stanoviska znalců či odborníků, kteří ani nezkoumali konkrétní jednání F. D. a všechny jeho okolnosti (stanoviska prof. JUDr. Jiřího Jelínka, CSc., a prof. JUDr. Jana Dvořáka, CSc.). Znalcům ani jiným odborníkům nepřislušelo podávat výklad ohledně protiprávnosti domnělého činu F. D., ke kterému mělo dojít před více než 100 lety podle právního řádu Rakousko-uherské monarchie. V trestním řízení musí být skutečnost, že věc byla získána trestným činem, spolehlivě a bezpečně zjištěna, a toto zjištění musí učinit sám soud. Z těchto důvodů obviněný setrval na svém návrhu na rozhodnutí Nejvyššího soudu, včetně návrhu na odklad výkonu peněžitého trestu a povinnosti vydat bezdůvodné obohacení do doby rozhodnutí o dovolání.

11. Dne 5. 9. 2023, tedy po uplynutí lhůty pro podání dovolání ve smyslu § 265e odst. 1 tr. ř., byl Nejvyššímu soudu doručen přípis obviněného označený jako „Doplnění dovolání a replika k vyjádření státní zástupkyně“. V **replíce** k vyjádření státní zástupkyně obviněný zopakoval, že se soudy dostatečně nezabývaly otázkou zdrojového trestného činu F. D. a otázkou nabytí vlastnického práva ke zmíněným listinám jeho potomky, resp. svědkem A. L., popřípadě obviněným, přičemž nakládání s věcí na základě práva vlastníka vylučuje trestní odpovědnost za takové jednání. Obviněný setrval na svém závěrečném návrhu tak, jak byl uveden v podaném dovolání.

12. Dne 23. 10. 2023 bylo Nejvyššímu soudu doručeno **vyjádření** státní zástupkyně k doplnění dovolání obviněného ze dne 5. 6. 2023, které již Nejvyšší soud nezasílal k případné replíce obhájci obviněného, ale tento postup následně Ústavní soud shledal jako vadný a porušující dovolatelovo právo na soudní ochranu zaručené v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a právo vyjádřit se ke všem prováděným důkazům zaručené v čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (viz dále bod 19. tohoto usnesení).

13. Státní zástupkyně nepřisvědčila námitce obviněného ohledně podjatosti soudkyně soudu prvního stupně Mgr. Pavly Hájkové s tím, že způsob, jakým obviněný podložil uplatněné tvrzení o vyloučení jmenované soudkyně z projednávání jeho trestní věci, neodpovídá judikатурnímu výkladu věcného naplnění zákonné podmínky pro vyloučení soudce z úkonů trestního řízení pro jeho poměr k trestní věci. O důvod vyloučení zmíněné soudkyně evidentně nemohlo jít ani pro její poměr k osobám, jichž se úkon přímo dotýká, tedy pro její vztah ke svědkyni J. K., který nemohl nabýt osobní povahy. Jmenovaná svědkyně z titulu svého funkčního postavení v Národním archivu podala trestní oznámení a následně se soudkyní komunikovala pouze v rámci nezbytné součinnosti za účelem zjištění, v kterém konkrétním svazku se nacházejí archiválie, jejichž čitelnější kopie bylo nutno pořídit k důkazu. Nedošlo ani k porušení zásady kontradiktornosti trestního řízení, pokud byly zcela shodné důkazní materiály v horší kvalitě svých kopií obsahem trestního spisu ještě před podáním obžaloby a v čitelnější podobě byly provedeny jako důkaz. Stalo se tak při hlavním líčení za účasti obou procesních stran, aniž by některá z nich požadovala jejich čtení.

14. Pokud jde o námitky možného vydržení archiválií, státní zástupkyně uvedla, že soudy se touto otázkou zabývaly s poukazem na judikатурní závěry vyplývající z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 4. 2014, sp. zn. 7 Tdo 1297/2013, a ze dne 30. 1. 2019, sp. zn. 7 Tdo 1593/2017. Postupovaly tak nad rámec závěru, že případné vydržení vlastnického práva k dotčeným listinám potomky F. D. nebo ze strany svědka A. L. či obviněného není pro posouzení trestnosti jednání podstatné. Státní zástupkyně argumentovala tím, že z judikatury Nejvyššího soudu vyplývá, že postačuje pouze vědomí obviněného, že jde o věc pocházející z trestné činnosti. Obviněný si

nikterak neověřil legální původ archiválií, které si u něj ve starožitnictví uschoval svědek A. L. Podle výpovědi tohoto svědka obviněný nad rámec takové neformální úschovy dokonce některé archiválie (např. knihu známek) prodal. Takto by však rozhodně nepostupoval, kdyby následně musel být konfrontován s jejich legitimním vlastníkem. O tom, že taková osoba s největší pravděpodobností neexistuje, musel být přesvědčen zejména v případě dotčených listinných archiválií, vycházejíce ze svých zkušeností letitého starožitníka, o jehož zřetelné způsobilosti k rozlišení jejich výjimečnosti, dané jejich historickým významem oproti běžnému standardu jím obchodovaných komodit, nebylo nejmenších pochybností. Pokud se soudy nad rámec výše uvedeného právního názoru zabývaly také otázkou nabytí vlastnického práva k dotčeným listinám cestou jejich vydržení ze strany potomků F. D., pak při zdůraznění dobré víry poctivé držby státní zástupkyně odkázala na své původní vyjádření. Zmiňoval-li obviněný v této souvislosti stanovisko prof. JUDr. Jiřího Jelínka, CSc., v dobové právní analýze k otázce zdrojového trestného činu ve spojení s požadavkem zkoumání nabývacího titulu vydržením, pak jeho závěr, přijatý za odborné součinnosti prof. JUDr. Jana Dvořáka, CSc., spočíval v jednoznačném vyloučení existence dobré víry postupných držitelů dotčených archiválií. Státní zástupkyně se neztotožnila s námitkou týkající se nesprávnosti právního posouzení otázky nabytí vlastnického práva k dotčeným čtyřem listinám (vydržením ze strany potomků F. D.), jakož i nesprávnosti zjištění existence jejich dobré víry. Opačný názor nebylo možno přijmout ani s poukazem na výpověď svědka J. H. podle níž V. D. (syn F. D.) nevěděl, že šlo mimo jiné o zakládající listiny Univerzity Karlovy, a nedržel tedy dotčené čtyři listiny z tzv. dědictví po otci s nepoctivým úmyslem. Přestože podle zmíněného svědka V. D. nevěděl, co je jejich obsahem, V. D. po otci pravděpodobně zdědil historické zájmy a dokonce se (oproti své občanské profesi) posléze stal posluchačem státní knihovnické školy, zabýval se tříděním dotčených dokumentů, jakož i jejich popisováním a číslováním. To však nic nevytvářelo o jeho dobré víře, že archiválie, které po otcově smrti (v jeho pojetí jako věci památečnického významu) zůstaly doma, také nabyly do svého vlastnictví. V. D. nepochybně věděl, že otec pracoval v Zemském archivu, odkud také tyto dokumenty pocházely a kde byly zcela logicky archivovány pro svůj historický význam, s tím, že jeho otec se zabýval pouze jejich studiem, popřípadě opisováním. Nakládal s nimi tedy jinak, než kdyby se staly předmětem jeho vlastnického práva. Pokud šlo o námitku, že (údajný) zdrojový trestný čin F. D. nemohl být spáchán na území České republiky, neboť F. D. zemřel v roce 1907 za doby Rakousko-uherské monarchie, státní zástupkyně uvedla, že zákonným důvodem pro vynětí z jurisdikce České republiky je podle znění skutkové podstaty trestného činu podílnictví ve zvolené právní kvalifikaci jeho spáchání v cizině. To se však ve smyslu komentářového výkladu pojmosloví „na území České republiky“ nestalo, aniž by v uvedeném směru bylo rozhodným, pod který státní útvar tato současná část území České republiky (konkrétně území hlavního města Prahy) v minulosti historicky spadala. Z těchto důvodů státní zástupkyně setrvala na svém návrhu na rozhodnutí Nejvyššího soudu o podaném dovolání.

15. Nejvyšší soud rozhodl o podaném dovolání obviněného **usnesením ze dne 7. 2. 2024, sp. zn. 3 Tdo 554/2023**, tak, že jej podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl, neboť dospěl k závěru, že jde o dovolání zjevně neopodstatněné. Nejvyšší soud konstatoval, že byla naplněna jak objektivní, tak subjektivní stránka zločinu podílnictví podle § 214 odst. 1 písm. a), odst. 4 písm. b) tr. zákoníku, ve znění účinném do 31. 1. 2019, kladeného za vinu obviněnému. Rovněž se vypořádal s námitkou podjatosti předsedkyně senátu soudu prvního stupně. Podle závěru Nejvyššího soudu měla skutková zjištění soudů zřejmou obsahovou návaznost na provedené důkazy, přičemž důkazy byly po stránce obsahové hodnoceny dostatečným způsobem právě v souladu s jinými objektivně zjištěnými okolnostmi, a to nejen ve svém celku, ale v každém tvrzení, které z nich vyplývalo, jednotlivě i ve vzájemných souvislostech. Soudy se při svém hodnotícím postupu nedopustily žádné deformace důkazů, ani jiného vybočení z mezí volného hodnocení důkazů podle § 2 odst. 6 tr. ř.

III.

Ústavní stížnost a nález Ústavního soudu

16. Obviněný následně podal proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 2. 2024, sp. zn. 3 Tdo 554/2023, stejně jako proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 2. 2. 2023, sp. zn. 67 To 202/2022, a rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 8. 12. 2021, sp. zn. 44 T 34/2021, **ústavní stížnost**. Obviněný v ní namítl, že napadenými rozhodnutími došlo k porušení jeho práva na spravedlivý proces zaručeného v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a v čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Dále vytkl porušení práva nebýt stíhán nebo zbaven svobody jinak než z důvodů stanovených zákonem podle čl. 8 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, porušení vlastnického práva garantovaného v čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a porušení zásady legality (*nullum crimen sine lege*) zakotvené v čl. 39 Listiny základních práv a svobod. Rovněž shledal porušení principu presumpce nevinny zakotveného v čl. 40 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a z něj vyplývající zásady *in dubio pro reo*, dále práva na vyjádření se ke všem prováděným důkazům zaručeného v čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, jakož i jeho práva na obhajobu vyplývajícího z čl. 40 odst. 3 Listiny základních práv a svobod. Obviněný pak navrhl zrušení rozhodnutí napadených ústavní stížností.

17. Extrémní nesoulad právních závěrů se skutkovými zjištěními, resp. vykonanými důkazy, obviněný spatřoval v tom, že podle něj nebyl řádně zjištěn a prokázán tzv. zdrojový trestný čin (jestli byly listiny předmětem trestného činu krádeže, nebo zpronevěry) a kdo ho spáchal, protože F. D., který odnesl listiny z archivu k sobě domů, se nedopustil žádného protiprávního jednání. Podle obviněného obecné soudy nemohou rezignovat na zjištění konkrétní zdrojové trestné činnosti a její prokázání mimo jakoukoli rozumnou pochybnost s odůvodněním, že postačuje toliko obecnější závěr, že věc pochází z trestné činnosti a s ohledem na běh času nelze dosáhnout takové míry podrobného zjištění skutkového stavu, jako u trestných činů v současnosti. Obviněný je přesvědčen, že v trestním řízení nelze slevit z kvalitativních požadavků na zjištění skutkového stavu ve vztahu ke znakům skutkové podstaty trestného činu jen z toho důvodu, že jde o skutečnosti staršího data, které se již špatně dokazují. Rozhodnutí Nejvyššího soudu bylo podle obviněného překvapivé, když podle něj obsahuje alternativní zdrojový trestný čin V. D.

18. Námitku porušení kontradiktornosti řízení před Nejvyšším soudem odůvodnil obviněný tím, že poté, co dne 5. 6. 2023 doplnil své dovolání o další dovolací důvody [mimo jiné s poukazem na § 265b odst. 1 písm. b) tr. ř. a formulované prakticky jako námitka podjatosti soudkyně soudu prvního stupně] a o repliku k prvnímu vyjádření Nejvyššího státního zastupitelství, Nejvyšší soud mu nezaslal k případné replice druhé vyjádření Nejvyššího státního zastupitelství, které se týkalo vypořádání námitek obsažených v doplnění dovolání. Obviněný současně vytkl i porušení kontradiktornosti řízení postupem soudkyně soudu prvního stupně, když zpochybnil její postup při prohlídce listin v Národním archivu.

19. O podané ústavní stížnosti rozhodl **Ústavní soud nálezem ze dne 5. 3. 2025, sp. zn. II. ÚS 1309/24**, v němž konstatoval ve výroku pod bodem I., že usnesením Nejvyššího soudu ze dne 7. 2. 2024, sp. zn. 3 Tdo 554/2023, bylo porušeno základní právo stěžovatele na soudní ochranu zaručené v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a právo vyjádřit se ke všem prováděným důkazům zaručené v čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod; výrokem pod bodem II. pak zrušil citované usnesení Nejvyššího soudu. Ústavní soud shledal, že tím, že Nejvyšší soud nezaslal stěžovateli k replice vyjádření Nejvyššího státního zastupitelství, které obsahovalo úvahy o dovolacích důvodech stěžovatele a návrh na odmítnutí jeho dovolání, bylo porušeno jeho právo na soudní ochranu, zaručené v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, i právo být seznámen s každým podáním nebo stanoviskem, jejichž účelem je ovlivnit rozhodování soudu, a mít také možnost vyjádřit se k nim, zaručené v čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (bod 40. zmíněného nálezu Ústavního soudu).

20. Ve vztahu k další argumentaci obviněného, uplatněné v jeho ústavní stížnosti, Ústavní soud uvedl, že s ohledem na nové řízení bude úkolem Nejvyššího soudu znovu posoudit dovolací argumentaci obviněného, a proto se jí Ústavní soud již podrobněji nezabýval. Ve zbytku tak byla ústavní stížnost odmítnuta (výrok pod bodem III. citovaného nálezu Ústavního soudu). Ústavní soud nicméně obviněnému přisvědčil v tom, že z rozhodnutí Nejvyššího soudu není zcela jasné, jak se vypořádal s námitkami týkajícími se naplnění skutkové podstaty trestného činu podílnictví. Připomněl, že pro závěr o naplnění této skutkové podstaty je nutné předchozí spáchání konkrétního zdrojového (tzv. predikativního) trestného činu (ke zdrojovému trestnému činu odkázal např. na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2022, sp. zn. 6 Tdo 237/2022). Trestný čin podílnictví se tak považuje za tzv. subsekventní, vyžadující k trestnosti existenci predikativního trestného činu. Podle názoru Ústavního soudu na vznik trestní odpovědnosti za trestný čin podílnictví a prokázání naplnění objektivní stránky skutkové podstaty tohoto trestného činu však (i v judikatuře Nejvyššího soudu, na což měl obviněný upozornit ve své argumentaci v trestním řízení) existují rozdílné názory (rozkolísanost judikatury), a dal Nejvyššímu soudu ke zvážení, zda není namístě využít postup podle § 20 odst. 1 zákona o soudech a soudcích a postoupit věc velkému senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu.

21. Jak dále Ústavní soud zdůraznil, z judikatury Nejvyššího soudu vyplývá, že závěr, podle něhož byla věc získána trestným činem, musí být v řízení o trestném činu podílnictví bezpečně zjištěn a z odůvodnění rozsudku musí být také patrné, jakým trestným činem se tak stalo. K tomu poukázal na usnesení bývalého Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 1976, sp. zn. 6 To 39/76, uveřejněné pod č. 7/1978 Sb. rozh. tr., na jehož závěry odkazuje ve svých pozdějších rozhodnutích např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2022, sp. zn. 6 Tdo 237/2022, či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2016, sp. zn. 6 Tz 9/2016, v nichž se zdůrazňuje, že musí být patrné, jakým trestným činem je predikativní trestný čin. V odborné literatuře se pak objevuje závěr, že spáchání zdrojového trestného činu, k němuž se váže následné jednání, je znakem objektivní stránky skutkové podstaty, a tedy že musí být stejně jako jiné znaky objasněn bez důvodných pochybností, tj. s praktickou jistotou (Ústavní soud se zde dovolává odborného článku BORČEVSKÝ, P. K vybraným aspektům schvalování trestného činu. *Trestněprávní revue*, 2024, č. 2, s. 97 až 104; tento příspěvek se ovšem vůbec netýká – jak vyplývá již z jeho názvu – trestných činů podílnictví nebo legalizace výnosů z trestné činnosti).

22. V judikatuře Nejvyššího soudu lze však najít i rozhodnutí, která relativizují požadavek na zjištění přesného zdrojového trestného činu, přičemž Ústavní soud odkázal např. na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 4. 2017, sp. zn. 4 Tdo 345/2017, v němž se uvádí, že nebylo v silách českých orgánů činných v trestním řízení zjistit, zda šlo o trestný čin osoby nebo osob provádějících přepravu, což by nasvědčovalo spáchání trestného činu zpronevěry, nebo zda se zmocnily nákladu krádeží či loupeží jiné osoby. Ústavní soud upozornil i na závěr podávající se z odborné literatury, že vzhledem ke skutečnosti, že predikativní trestná činnost je často páchána konspirativním či organizovaným způsobem, což činí zjištění konkrétních okolností jejího páchání dosti obtížným, nelze požadovat podrobný popis okolností spáchání základního trestného činu ani zjištění jeho pachatelů [viz KANDOVÁ, K., ČEP, D. Legalizace výnosů z trestné činnosti. In: ŠČERBA, F. a kol. *Trestní zákoník*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, citováno podle Beck-online, § 216]. Ústavní soud poukázal na to, že uvedené závěry odpovídají i judikatuře prvorepublikového československého Nejvyššího soudu, z níž se podává, že „není třeba, aby tomu, kdo kradené věci přechovává a ukrývá, byly známy všechny podrobnosti krádeže (rozhodnutí č. 3493/1929 in: VÁŽNÝ, F. Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ve věcech trestních, ročník 11, 1929, č. 3365 až 3729, s. 303). Z dalších rozhodnutí Nejvyššího soudu poukázal Ústavní soud na usnesení ze dne 27. 5. 2021, sp. zn. 3 Tdo 353/2021, podle kterého není rozhodné, jakým trestným činem byla věc získána, přičemž Nejvyšší soud konstatoval, že pro naplnění skutkové podstaty trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti (trestný čin uvedený v § 216 odst. 1 tr. zákoníku, který nahradil právě trestný čin podílnictví) se nevyžaduje, aby byl stanoven konkrétní trestný čin, kterým byla věc získána, natož aby bylo nutné ustanovit konkrétní osobu, která se jej dopustila. Nejvyšší soud zde konstatoval, že postačuje, že pachatel trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti je srozuměn s tím, že danou majetkovou hodnotu získal v souvislosti s trestnou činností spáchanou blíže neustanovenou osobou a svým jednáním zastíral její skutečný původ.

IV.

Řízení u Nejvyššího soudu po vrácení věci

23. Po vrácení věci Nejvyššímu soudu bylo dne 18. 3. 2025 obhájci obviněného zasláno **vyjádření** Nejvyššího státního zastupitelství **k doplnění dovolání** obviněného (ze dne 18. 10. 2023) k případné replice, čímž bylo napraveno pochybení senátu č. 3 Nejvyššího soudu, které mu vytkl Ústavní soud v citovaném nálezu ze dne 5. 3. 2025, sp. zn. II. ÚS 1309/24. Obviněný dne 31. 3. 2025 prostřednictvím svého obhájce zaslal Nejvyššímu soudu **repliku**, v níž reagoval nejen na vyjádření státní zástupkyně k doplnění jeho dovolání, ale zejména na závěry obsažené ve zmíněném nálezu Ústavního soudu. Státní zástupkyně se vyjádřila k doplnění dovolání obviněného, který v něm rozšířil dovolací důvody o ustanovení § 265b odst. 1 písm. b) a h) tr. ř. a své námitky zaměřil jednak k otázce podjatosti předsedkyně senátu Mgr. Pavly Hájkové (a případně ostatních členů senátu 44 T Obvodního soudu pro Prahu 1), jednak k otázce možného nabytí vlastnického práva k dotčeným listinám potomky F. D., případně svědkem A. L., a rovněž k otázce místa spáchání trestného činu (viz výše body 12. až 14. tohoto usnesení). Ačkoli se tedy doplnění dovolání, na které reagovala státní zástupkyně Nejvyššího státního zastupitelství, v podstatě nijak nezabývalo otázkou zdrojového trestného činu, obviněný v tomto směru v replice rozšířil svou argumentaci, v níž reagoval na závěry Ústavního soudu vyslovené ve zmíněném nálezu, které podrobně rozebral.

24. Pokud jde o argumentaci vztahující se k vyjádření státní zástupkyně, obviněný setrval na svém stanovisku týkajícím se podjatosti předsedkyně senátu soudu prvního stupně Mgr. Pavly Hájkové, přičemž odmítl závěry, že tato soudkyně toliko pořizovala kvalitnější kopie historických dokumentů, nikoli nové důkazy. Podle obviněného celý konvolut archiválií, tedy všechny historické listiny, které se v něm nacházejí, nikdy nebyly součástí spisového materiálu (před podáním obžaloby ani kdykoli poté). To potvrdila i sama předsedkyně senátu v rozhodnutí Obvodního soudu pro Prahu 1 o námitce podjatosti, kde ve svém vyjádření uvedla, že „konvolut archiválií sestával z několika svazků a nebylo předem zřejmé, co konkrétně z jednotlivých svazků bude potřebné do spisu začlenit jako důkaz“. Předsedkyně senátu tedy podle obviněného sama potvrdila, že komunikovala s oznamovatelkou a svědkyní J. K. před jejím výslechem a šla za ní do Národního archivu, aby podle své úvahy vybrala listiny, které budou teprve začleněny do trestního spisu a použity k důkazu, a pořídila jejich fotografie. Podle názoru obviněného nešlo o kopie listin, které již byly součástí spisu, ale o zcela nové důkazy proti jeho osobě, takže se soudkyně postavila do role jakéhosi vyšetřujícího soudce a sama selektovala a pořizovala netransparentním způsobem, bez účasti obhajoby, ale v součinnosti s oznamovatelkou a posléze svědkyní J. K., nové důkazy, které následně podle své úvahy předkládala svědkům, a to včetně J. K. Obviněný vyslovil hypotézu, že soudkyně měla osobní zájem na věci, resp. na výsledku řízení. Obviněný rovněž nesouhlasí s ostatní argumentací státní zástupkyně, přičemž veškerá jeho předešlá vyjádření, včetně dovolání a ústavní stížnosti, vyvrací její závěry.

25. Ohledně argumentace, která se týká námitky neexistence zdrojového trestného činu, obviněný prezentoval stanovisko, které vychází z judikatury vyjádřené v usnesení bývalého Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 1976, sp. zn. 6 To 39/76, citované výše v bodě 21. tohoto usnesení. To podle obviněného zakotvuje požadavek, podle něhož musí být k naplnění skutkové podstaty trestného činu podílnictví spolehlivě a bezpečně zjištěno, že dotčená věc byla získána trestným činem, a to nějakým zcela konkrétním trestným činem, který musí být patrný z odůvodnění rozsudku. Nestačí tedy obecné závěry či podezření, v projednávané věci podle obviněného spíše jen domněnky třetích osob (svědků, znalců), že věc pochází z nějaké blíže nekonkretizované trestné činnosti. Pokud nebyl stanoven konkrétní zdrojový trestný čin, pak je vyloučena trestní odpovědnost v intencích subsekventního trestného činu podílnictví. Zjištění konkrétního zdrojového trestného činu je přitom nutné i z toho důvodu, že zdrojové trestné činy mohou být různé, a tedy mající rozdílné znaky skutkových podstat, které musí být naplněny. Spáchání zdrojového trestného činu, k němuž se váže následné jednání, je znakem objektivní stránky skutkové podstaty, tedy musí být stejně jako jiné znaky objasněno bez důvodných pochybností, tj. s praktickou jistotou (příčemž obviněný citoval článek zmíněný v nálezu Ústavního soudu: BORČEVSKÝ, P. K vybraným aspektům schvalování trestného činu. *Trestněprávní revue*, 2024, č. 2, s. 99). V projednávané věci podle obviněného nebyl zdrojový trestný čin bez důvodných pochybností prokázán, když i sám Nejvyšší soud uvedl, že se nepodařilo bezpečně zjistit, zda v roce 1903 po svém odchodu z funkce ředitele Zemského archivu byl F. D. povinen bezodkladně vrátit zapůjčené listiny Zemskému archivu, či s nimi mohl do své smrti v roce 1907 pracovat. Uvedený názor podle interpretace obviněného vylučuje závěr soudů nižších stupňů, že F. D. neoprávněně vynesl dotčené listiny ze Zemského archivu a do své smrti je nevrátil, čímž se měl dopustit krádeže či zpronevěry. Ačkoli podle obviněného soudy označily za pachatele zdrojového trestného činu F. D., trestnost jeho jednání nebyla prokázána, resp. nebyla bezpečně zjištěna a prokázána trestnost jeho konkrétně kvalifikovaného jednání, které mělo být zdrojovou trestnou činností. Pokud soudy označily konkrétní osobu za pachatele zdrojového trestného činu, pak podle obviněného neobstojí odkaz soudů na jimi citovanou judikaturu, která se přiklání k názoru, že postačuje obecnější závěr o tom, že věc pochází z trestné činnosti, bez nutnosti určení konkrétního predikativního trestného činu a jeho konkrétního pachatele (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 4. 2017, sp. zn. 4 Tdo 345/2017, ze dne 27. 5. 2021, sp. zn. 3 Tdo 353/2021, a ze dne 19. 8. 2015, sp. zn. 8 Tdo 1589/2014). Tato usnesení se totiž týkají výjimečných situací, kdy byla zjištěna nějaká konkrétní zdrojová trestná činnost, nepodařilo se však zjistit pachatele, tedy zcela opačná situace, než teoreticky nastala v projednávané věci. Podle obviněného soudy rezignovaly na zjištění a prokázání zdrojové trestné činnosti mimo jakoukoli rozumnou pochybnost, přičemž neobstojí jejich odůvodnění, že postačuje toliko obecnější závěr, že věc pochází z trestné činnosti a s ohledem na běh času nelze dosáhnout takové míry podrobného zjištění skutkového stavu jako u trestných činů v současnosti. Jen proto, že jde o skutečnosti staršího data, které se již špatně dokazují, nelze slevit z kvalitativních požadavků na zjištění skutkového stavu. Podle obviněného rovněž nelze dovozovat alternativní zdrojový trestný čin, k němuž se nemohla obhajoba vyjádřit, jak měl podle interpretace usnesení ze dne 7. 2. 2024, sp. zn. 3 Tdo 554/2023, učinit Nejvyšší soud, když vyslovil hypotézu, že kdyby se zdrojového trestného činu nedopustil F. D., dopustil se jej jeho syn V. D. (který by spáchal trestný čin podvodu). Závěrem obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí odvolacího soudu i jemu předcházející rozsudek soudu prvního stupně a sám rozhodl o jeho zproštění obžaloby, případně aby věc vrátil soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí.

V.

Postoupení věci velkému senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu

26. Senát č. 3 trestního kolegia Nejvyššího soudu (dále též jen „senát č. 3“) po vyhodnocení výše uvedeného dospěl k závěru, že je namístě vyhovět požadavku Ústavního soudu vyslovenému v jeho nálezu ze dne 5. 3. 2025, sp. zn. II. ÚS 1309/24, a předložit věc velkému senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu (dále též jen „velký senát“ nebo „velký senát trestního kolegia“), neboť dospěl k závěru, že ohledně naplnění skutkové podstaty trestného činu podílnictví (resp. trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 216 tr. zákoníku) se v rozhodovací činnosti Nejvyššího soudu objevují dva rozdílné přístupy vztahující se k otázce míry objasnění zdrojového (predikativního) trestného činu. **Usnesením Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 2025, sp. zn. 3 Tdo 234/2025**, tedy byla věc obviněného J. S. podle § 20 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů, postoupena velkému senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu k rozhodnutí.

27. Dne 12. 12. 2025 bylo Nejvyššímu soudu doručeno **vyjádření obviněného** k usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 2025, sp. zn. 3 Tdo 234/2025, v němž obviněný shrnul závěry obsažené v citovaném usnesení Nejvyššího soudu s tím, že se neztotožňuje s názorem senátu č. 3. Podle obviněného skutečnost, že věc byla získána trestným činem, je v každém případě znakem skutkové podstaty trestného činu podílnictví podle § 214 tr. zákoníku a senát č. 3 relativizuje, resp. snižuje nezbytný rozsah a kvalitu zjištění a prokázání predikativního trestného činu, pokud má za to, že „postačuje pouze neurčité prokázání existence okolností svědčících o spáchání zdrojového trestného činu“. S odkazem na zásadu materiální pravdy, jak je zakotvena v § 2 odst. 5 tr. ř., obviněný

považuje za nezbytné pro rozhodnutí o vině trestným činem, aby byly zjištěny všechny znaky skutkové podstaty daného trestného činu; v případě trestného činu podílnictví tedy včetně existence zdrojového trestného činu, neboť bez jeho zjištění nelze učinit jednoznačný závěr, že věc byla získána trestným činem. Tyto skutečnosti (znaky skutkové podstaty) nezbytné pro rozhodnutí o vině pak musí být zjištěny vždy bez důvodných pochybností, tj. s praktickou jistotou. Obviněný odkázal na celou řadu rozhodnutí Nejvyššího soudu a Ústavního soudu se závěrem, že i pokud se zdrojový trestný čin procesně posuzuje v rámci předběžné otázky ve smyslu § 9 odst. 1 tr. ř., stále jde o otázku viny, která musí být zjištěna bez důvodných pochybností. Podle obviněného nelze vytvářet nějaké rozdílné kategorie či dvojí standard kvality (přesnosti) zjišťování a prokazování znaků skutkové podstaty trestných činů jen proto, že se některý řeší v rámci předběžné otázky. Zdrojový trestný čin je nutno konkretizovat a podřadit pod konkrétní skutkovou podstatu a bez důvodných pochybností zjistit a prokázat všechny znaky této skutkové podstaty. Pokud je zdrojová trestná činnost subsumována pod více zvažovaných konkrétních skutkových podstat, musí být v každém případě spolehlivě zjištěny a prokázány všechny znaky příslušné skutkové podstaty. Podle názoru obviněného nepostačuje odkaz na případné alternativy skutkových podstat, které se zde nabízejí, aniž by byly zjištěny všechny znaky alespoň jedné konkrétní skutkové podstaty zdrojového trestného činu. Bez určení konkrétního trestného činu totiž soud nemá s čím porovnávat trestnost jednání. Obviněný setrval na své obhajobě, že v projednávané věci nebyl bez důvodných pochybností prokázán žádný zdrojový trestný čin, jehož by se měl dopustit F. D., resp. nebyl vůbec zjištěn. Závěrem obviněný zopakoval svůj návrh ohledně postupu Nejvyššího soudu v dovolacím řízení.

VI.

Posouzení věci velkým senátem trestního kolegia Nejvyššího soudu

28. Velký senát trestního kolegia s ohledem na stanovisko vyjádřené Ústavním soudem v jeho nálezu ze dne 5. 3. 2024, sp. zn. II. ÚS 1309/24, v němž konstatoval rozdílné názory v rozhodovací činnosti Nejvyššího soudu v otázce naplnění objektivní stránky skutkové podstaty trestného činu podílnictví (resp. trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti) z hlediska rozsahu objasnění zdrojového (predikativního) trestného činu a míry jeho konkretizace, podrobil svoji dosavadní rozhodovací činnost přezkumu, a to i s ohledem na naznačené rozdílné názory v uvedené otázce.

29. V obecné rovině lze nejprve uvést, že za zdrojový trestný čin se pro účely trestných činů podílnictví a legalizace výnosů z trestné činnosti považuje jakýkoli trestný čin, který vede k získání věcí, tj. vytváří výnosy (tzv. „all crimes“ přístup). Otázku spáchání zdrojového trestného činu řeší soud samostatně v rámci předběžné otázky ve smyslu § 9 odst. 1 tr. ř. Jelikož jde o otázku viny, musí si ji každý orgán činný v trestním řízení posoudit samostatně a není při tom vázán ani případnými závěry obsaženými v jiném rozhodnutí, třebaže by šlo o rozhodnutí soudní a pravomocné (viz např. ŠAMAL, P. a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 170, a nálezy Ústavního soudu ze dne 2. 11. 2022, sp. zn. III. ÚS 808/22, body 40. až 48.). Předběžná povaha této otázky neznamená, že by její vyřešení mělo toliko orientační či přibližný charakter. Jde o otázku viny obviněného, jejíž prokázání je možné pouze na základě spolehlivě a dostatečně zjištěných skutečností (§ 2 odst. 5 tr. ř.) a za použití procesních prostředků v souladu s trestním řádem, resp. zákonem o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních (čl. 8 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, § 2 odst. 1 tr. ř.).

30. Z odůvodnění citovaného nálezu Ústavního soudu (viz jeho bod 33.) s určitou mírou zjednodušení vyplývá, že v rozhodovací činnosti Nejvyššího soudu se co do otázky konkretizace protiprávního jednání a jeho pachatele, či podřazení jeho jednání pod konkrétní skutkovou podstatu, objevují dva přístupy. Na jedné straně stojí restriktivnější přístup, podle kterého má být zdrojový trestný čin konkretizován, resp. podřazen pod konkrétní skutkovou podstatu a zcela spolehlivě objasněn bez důvodných pochybností, na druhé straně pak jde o přístup, který Ústavní soud označil za přístup relativizující požadavek na zjištění přesného zdrojového trestného činu. Velký senát trestního kolegia proto na tomto místě zdůrazňuje, že zodpovězení nastolené otázky spočívá v posouzení míry konkretizace protiprávního jednání naplňujícího znaky zdrojového (predikativního) trestného činu, nikoli míry objasnění tohoto protiprávního jednání co do úplnosti a správnosti skutkových zjištění.

31. Je zjevné, že první shora uvedený přístup má svůj podklad v usnesení bývalého Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 1976, sp. zn. 6 To 39/76, které bylo uveřejněno pod č. 7/1978 Sb. rozh. tr. a jehož právní věta (pod bodem I.) zní: „Skutečnost, že věc byla získána trestným činem, musí být v řízení o trestném činu podílnictví bezpečně zjištěna a z odůvodnění rozsudku musí být také patrné, jakým trestným činem se tak stalo.“ Velký senát trestního kolegia při přezkumu rozhodovací činnosti Nejvyššího soudu z hlediska této otázky zjistil, že pokud se zde vycházelo z právního názoru založeného na restriktivnějším přístupu (v otázce podoby a míry konkretizace zdrojového trestného činu, resp. nutnosti podřazení pod konkrétní skutkovou podstatu), bylo tomu tak pouze s odkazem na citované rozhodnutí bývalého Nejvyššího soudu. Takto odkazují na uvedený závěr zejména usnesení

Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2022, sp. zn. 6 Tdo 237/2022, usnesení ze dne 31. 8. 2016, sp. zn. 6 Tz 9/2016 (na toto rozhodnutí odkazuje i usnesení ze dne 11. 1. 2023, sp. zn. 3 Tz 28/2022), či usnesení ze dne 23. 1. 2025, sp. zn. 6 Tdo 1101/2024.

32. Pro úplnost pak velký senát uvádí, že stejný jako právě zmíněný přístup k otázce podoby a míry konkretizace protiprávního jednání pachatele, či podřazení tohoto jednání pod konkrétní skutkovou podstatu, se odráží rovněž v komentářové literatuře. Podle ní rozhodovací praxe vyžaduje, aby bylo získání věci trestným činem v řízení o trestném činu podílnictví (resp. nyní legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 216 odst. 1 tr. zákoníku) bezpečně zjištěno a aby bylo z odůvodnění rozsudku patrné, jakým trestným činem se tak stalo, přičemž se zde odkazuje na výše citované rozhodnutí bývalého Nejvyššího soudu uveřejněné pod č. 7/1978 Sb. rozh. tr., nicméně se rozchází v určení míry požadované konkretizace zdrojového trestného činu (viz např. ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 271. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 2761).

33. Pokud jde o další rozhodovací činnost Nejvyššího soudu a jeho konkrétní rozhodnutí z hlediska řešení relevantní problematiky predikativního trestného činu, dospěl velký senát trestního kolegia ke zjištění, že prakticky všechna další rozhodnutí v podobě a míře dále v tomto usnesení rozvedené relativizují požadavek na zjištění přesného zdrojového trestného činu. V návaznosti na tento přístup lze upozornit i na další závěry odborné literatury, v nichž se uvádí, že vzhledem ke skutečnosti, že predikativní trestná činnost je často páchána konspirativním či organizovaným způsobem, což činí zjištění konkrétních okolností jejího páchání dosti obtížným, nelze požadovat podrobný popis okolností spáchání základního trestného činu ani zjištění jeho pachatelů. V intencích podílnického jednání ve smyslu § 216 odst. 1 tr. zákoníku pak postačuje obecnější závěr, že věc pochází z trestné činnosti bez nutnosti určení konkrétního trestného činu [viz např. ŠČERBA, F. a kol. *Trestní zákoník*. 1. vydání (3. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2025, citováno podle Beck-online, § 216].

34. Dále považuje velký senát trestního kolegia za vhodné poukázat na judikaturu již prvorepublikového československého Nejvyššího soudu, která se věnovala zmíněné otázce. Z odůvodnění rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 23. 5. 1929, sp. zn. Zm II 176/28, uveřejněného pod č. 3493/1929 Sbírký rozhodnutí Nejvyššího soudu (1919 až 1948) – Vážný, se k trestnému činu podílnictví podává, že není třeba, aby „přechovávatelé a ukrývatelé kradených věcí byly známy veškeré podrobnosti krádeže, by již v době převzetí předmětů věděl, kde, kým a za jakých okolností byla krádež provedena“.

35. Nejvyšší soud opakovaně a dlouhodobě v rámci své rozhodovací činnosti, bez ohledu na to, zda bylo rozhodováno o trestném činu podílnictví podle dřívějšího trestního zákona (zákona č. 140/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů, účinného do 31. 12. 2009), či trestního zákoníku (zákona č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů, účinného od 1. 1. 2010), konstatoval, že pro naplnění objektivní stránky trestného činu podílnictví není jednoznačně nutné zjistit či určit pachatele predikativního trestného činu, respektive zjistit jeho totožnost. V tomto směru lze odkázat na závěry obsažené v usneseních Nejvyššího soudu ze dne 21. 9. 2011, sp. zn. 3 Tdo 723/2011, ze dne 17. 6. 2015, sp. zn. 7 Tdo 606/2015, ze dne 19. 8. 2015, sp. zn. 8 Tdo 1589/2014, ze dne 30. 8. 2023, sp. zn. 3 Tdo 674/2023, a ze dne 13. 8. 2025, sp. zn. 11 Tdo 612/2025.

36. Pro ilustraci je možno zmínit i usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 8. 2015, sp. zn. 8 Tdo 1589/2014, podle kterého skutečnost, že se nepodařilo zjistit konkrétního pachatele, není na překážku závěru, že se pachatel dopustil trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti (podílnictví), neboť postačí zjištění, že pachatel trestného činu podle § 216 odst. 1 tr. zákoníku disponuje s věcí, jež pochází z trestné činnosti. V komentáři k trestnímu zákoníku (viz ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 271. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 2761) se s odkazem na citované usnesení senátu č. 8 uvádí, že konkrétní pachatel predikativního trestného činu nemusí být znám, jako tomu bylo např. v případě, v němž pachatel přechovával soubor cenných obrazů, které byly evidentně vyříznuty z původních rámců a o kterých věděl, že byly získány trestným činem (loupežné přepadení poškozených), což je z hlediska zákonných znaků trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 216 odst. 1 tr. zákoníku dostačující bez ohledu na to, že pachatelé uvedeného loupežného přepadení zůstali neznámi.

37. Pro úplnost pak z hlediska dovolacího řízení velký senát trestního kolegia doplňuje, že Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 21. 5. 2025, sp. zn. 8 Tdo 388/2025, mimo jiné konstatoval, že zjištění konkrétního pachatele predikativního trestného činu není rozhodnou skutečností, bez níž by bylo za neexistence dalších skutkových zjištění vyloučeno zodpovězení předběžné otázky, že došlo jednáním neznámého pachatele k trestnému činu (tj. v uvedené věci trestného činu podvodu podle § 209 tr. zákoníku).

38. S ohledem na uvedené tak lze podle názoru velkého senátu trestního kolegia na tomto místě učinit dílčí závěr,

že pokud se nevyžaduje, aby byl zjištěn a ztotožněn určitý pachatel zdrojové trestné činnosti, pak se jeví případný požadavek na to, aby byly podrobně objasněny všechny okolnosti jejího spáchání, což by dovolovalo podřadit zjištěné protiprávní jednání pod skutkovou podstatu konkrétního trestného činu, jako nepřiměřený a mnohdy i nesplnitelný.

39. V řadě dalších svých rozhodnutí Nejvyšší soud rozšířil tento právní názor o další závěry vztahující se k objektivní stránce trestného činu podílnictví, resp. legalizace výnosů z trestné činnosti, a to z hlediska podoby, míry či rozsahu objasnění zdrojového trestného činu. Tak např. v usnesení ze dne 27. 5. 2021, sp. zn. 3 Tdo 353/2021, Nejvyšší soud konstatoval, že není rozhodné, jakým trestným činem byla věc nebo jiná majetková hodnota získána, nebo za jaký trestný čin byla odměna získána. Zpravidla půjde o majetkový trestný čin, ale může to být i trestný čin nemajetkové povahy (např. přijetí úplatku ve smyslu § 331 tr. zákoníku). Nestačí však, pokud byla tato věc nebo jiná majetková hodnota získána přestupkem nebo jako odměna za přestupek. Pro naplnění skutkové podstaty tohoto trestného činu (míněno podílnictví) se nevyžaduje, aby byl stanoven konkrétní trestný čin, kterým byla věc získána, natož aby bylo nutné ustanovit konkrétní osobu, která se jej dopustila. Obdobný názor učinil Nejvyšší soud v usnesení ze dne 5. 4. 2017, sp. zn. 4 Tdo 345/2017. V usnesení ze dne 30. 11. 2021, sp. zn. 8 Tdo 489/2021, Nejvyšší soud konstatoval, že obecně není nezbytně nutné, aby pachatel trestného činu věděl a znal do detailu tzv. predikativní trestný čin [v daném případě zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 tr. zákoníku], způsob jeho spáchání a konkrétního pachatele. V usnesení ze dne 21. 12. 2022, sp. zn. 3 Tdo 1079/2022, Nejvyšší soud uvedl, že pokud je osoba pachatele trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti odlišná od pachatele hlavního trestného činu, její úmysl se musí vztahovat rovněž ke skutečnosti, že legalizovaná věc pochází přímo či nepřímo z trestné činnosti, resp. musí být alespoň v obecných souvislostech srozuměna s tím, že věc byla získána trestným činem; není ovšem nezbytné, aby pachatel trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti znal přesnou právní kvalifikaci základního trestného činu, bližší okolnosti jeho spáchání či identitu jeho pachatele. K obdobným závěrům pak Nejvyšší soud dospěl i v dalších svých trestních věcech vedených např. pod sp. zn. 3 Tdo 674/2023, sp. zn. 11 Tdo 612/2025.

40. Konfrontuje-li velký senát trestního kolegia na podkladě této rozhodovací praxe Nejvyššího soudu závěry z citovaných rozhodnutí a jejich odůvodnění, které preferují restriktivnější přístup, podle něhož má být zdrojový trestný čin konkretizován, resp. podřazen pod konkrétní skutkovou podstatu a objasněn bez důvodných pochybností, s druhým přístupem relativizujícím (slovy Ústavního soudu) tento požadavek na zjištění přesného zdrojového trestného činu a jeho pachatele, pak zastává tento druhý a většinový přístup. Ten totiž lépe odpovídá realitě páchané a postihované trestné činnosti, možnostem orgánů činných v trestním řízení a potřebě dostatečně účinného sankcionování legalizace výnosů z trestné činnosti.

41. Současně velký senát trestního kolegia ve vztahu k rozhodnutí bývalého Nejvyššího soudu uveřejněnému pod č. 7/1978-I. Sb. rozh. tr. zdůrazňuje, že ve své podstatě z hlediska projednávané otázky týkající se zdrojového trestného činu nejde o rozhodnutí rozporné se závěry, k nimž dospěl velký senát trestního kolegia v nyní projednávané trestní věci. To se týká nejen otázky míry konkretizace zdrojového trestného činu, ale i samotného rozhodnutí o dovolání obviněného J. S., jak bude rozvedeno dále. Rozdílný náhled na řešenou otázku zdrojového trestného činu v rozhodovací činnosti Nejvyššího soudu způsobily až odlišné jazykové výklady právní věty, která se váže k citovanému rozhodnutí v některých (výše v tomto rozhodnutí zmíněných) rozhodnutích Nejvyššího soudu, a to s logickým následkem v podobě odlišného náhledu na možnost trestní odpovědnosti za trestný čin podílnictví (resp. legalizace výnosů z trestné činnosti) v těchto rozhodnutích.

42. Velký senát trestního kolegia považuje za nutné znovu poukázat na formulaci právní věty v citovaném rozhodnutí uveřejněném pod č. 7/1978-I. Sb. rozh. tr., podle níž skutečnost, že věc byla získána trestným činem, musí být v řízení o trestném činu podílnictví bezpečně zjištěna a z odůvodnění rozsudku musí být také patrné, jakým trestným činem se tak stalo. Zároveň je však třeba tuto právní větu a (možné) závěry z ní vyplývající vnímat v úzké souvislosti s odůvodněním citovaného rozhodnutí.

43. V tomto ohledu senát č. 6 Nejvyššího soudu v odůvodnění svého usnesení ze dne 31. 8. 2016, sp. zn. 6 Tz 9/2016, v bodě 24. poukázal na to, že z dobového komentáře k zákonu č. 140/1961 Sb., trestnímu zákonu, ve znění pozdějších předpisů (viz ŠÁMAL, P., PÚRY, F., RIZMAN, S. *Trestní zákon. Komentář. II. díl. 6.*, doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2004), konkrétně z komentáře k trestnému činu podílnictví podle § 251 trestního zákona a k trestnému činu legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 252a trestního zákona, vyplynulo, že při výkladu skutkové podstaty tehdy nově zavedeného trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti, jehož znakem bylo, aby věc nebo jiná majetková hodnota byla získána „trestnou činností“, se ve vztahu k tomuto znaku odkazovalo na analogické užití ustanovení § 251 trestního zákona, které obsahovalo skutkovou

podstatu trestného činu podílnictví a vyžadovalo, aby věc byla získaná „trestným činem“. To vede k závěru, že podle zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona, ve znění pozdějších předpisů, nebyl v uvedených souvislostech činěn při výkladu žádný rozdíl mezi pojmy „trestná činnost“ a „trestný čin“. Podle velkého senátu trestního kolegia by tedy při záměně pojmů „trestný čin“ za „trestná činnost“ nebyl výklad právní věty v rozhodnutí uveřejněném pod č. 7/1978 Sb. rozh. tr. zdaleka tak restriktivní.

44. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2016, sp. zn. 6 Tz 9/2016, které ve svém nálezu zmiňuje Ústavní soud, či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 1. 2023, sp. zn. 3 Tz 28/2022 (které odkazuje na citované rozhodnutí senátu č. 6), poukazují na rozhodnutí č. 7/1978 Sb. rozh. tr. s tím, že formulaci citované právní věty pod bodem I. doplňují slovem „konkrétní“, míněno tedy „konkrétní trestný čin“. Zároveň se v nich činí závěr, že „nepostačuje pouhé podezření na spáchání trestné činnosti, kterou nelze specifikovat odkazem na konkrétní trestný čin“ (bod 24. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2016, sp. zn. 6 Tz 9/2016). Přestože se velký senát trestního kolegia ztotožňuje s tímto závěrem co do náležitého objasnění zdrojové (predikativní) trestné činnosti, nemohl také přehlédnout, že rozhodnutí uveřejněné pod č. 7/1978-I. Sb. rozh. tr. v uvedené v právní větě nekonstatuje takto specifikovaný požadavek, stejně jako není takový požadavek v podobě přesné konkretizace trestného činu zcela jistě formulován ani v odůvodnění tohoto rozhodnutí, které je koncipováno a zaměřeno s ohledem na zjišťované vady v dané věci zcela jiným (skutkovým, případně procesním) směrem.

45. Navíc velký senát trestního kolegia považuje za nutné zdůraznit i obsah odůvodnění rozhodnutí uveřejněného pod č. 7/1978 Sb. rozh. tr. V trestní věci, které se týká tento judikát, totiž dospěl bývalý Nejvyšší soud k závěru, že ve skutkové větě nebyl zdrojový trestný čin blíže identifikován, resp. vůbec nebyla popsána zdrojová trestná činnost obžalovaného B. L. V popisu skutku se pouze (ve zkratce) uvádělo, že obžalovaný V. K. „na sebe převedl řezivo, ač věděl, že šlo o řezivo získané trestnou činností obžalovaného B. L.“. Chyběl zde tedy jakýkoli popis zdrojové trestné činnosti, ačkoli byl konkretizován její pachatel (obžalovaný B. L.). Bývalý Nejvyšší soud následně v podstatě vytkl soudu nižšího stupně pouze tolik, že z odůvodnění není patrné, jak vyhodnotil předběžnou otázku ohledně této zdrojové trestné činnosti, neboť se nijak nezabýval jednáním obžalovaného B. L., a tudíž nemohl ani dospět nade vši pochybnost k závěru, že řezivo, které si opatřil obžalovaný V. K., bylo získáno jednáním obžalovaného B. L. Proto nebylo možno ani uvést, jaký trestný čin měl obžalovaný B. L. spáchat, protože nebyly zkoumány okolnosti, za nichž obžalovaný B. L. získal řezivo, resp. chyběla zde jakákoli skutková zjištění v tomto směru. V odůvodnění citovaného judikátu je doslova uvedeno, že „pro tento nedostatek ve skutkových zjištěních je napadený rozsudek nepřezkoumatelný“, protože soud prvního stupně (z hlediska stávající právní úpravy) nedodržel postup podle § 9 odst. 1 tr. ř.

46. Tuto část odůvodnění citovaného rozhodnutí bývalého Nejvyššího soudu je pak nutné konfrontovat i s jeho zbylou částí týkající se další objasňované trestné činnosti, kde bývalý Nejvyšší soud naopak dospěl k závěru, že pokud šlo o další (protiprávně získané) věci, konkrétně o hliníkový plech, který získal obžalovaný V. K. od obžalovaného M. P., zde již soud nižšího stupně popsal zdrojovou trestnou činnost (místem, časem i způsobem spáchání), a bylo tak možno konstatovat, že pletivo bylo získáno trestnou činností obžalovaného M. P., resp. bylo možno vyhodnotit, jaký trestný čin spáchal tento obžalovaný (který byl jako pachatel pravomocně odsouzen za tento zdrojový trestný čin).

47. Podle názoru velkého senátu trestního kolegia proto není možné uvedené rozhodnutí, resp. jeho právní větu publikovanou pod bodem I., interpretovat jinak, než že musí být prokázáno, že věc skutečně pochází z trestné činnosti, která musí být dostatečně konkretizována, aby bylo možno nade vši pochybnost prokázat existenci okolností svědčících o spáchání zdrojového (predikativního) trestného činu. Ačkoli se ve zmíněné právní větě citovaného rozhodnutí užívá slovní spojení „z odůvodnění rozsudku musí být také patrné, jakým trestným činem se tak stalo“, odůvodnění rozhodnutí neobsahuje jakýkoli bližší výklad k požadavku, že soudy mají povinnost podřadit zdrojovou trestnou činnost pod konkrétní skutkovou podstatu trestného činu. Jazykový výklad na podkladě výše uvedené úvahy o zjevné pojmové analogii mezi slovy „trestný čin“ a „trestná činnost“ spíše vede k závěru, a tak na uvedené rozhodnutí nahlíží i velký senát trestního kolegia, že zdrojová trestná činnost (zdrojový trestný čin) musí být zkoumána jako předběžná otázka (§ 9 odst. 1 tr. ř.), výsledná skutková zjištění musí být dostatečně popsána ve skutkové větě v odsuzujícím rozsudku a tyto závěry a úvahy k tomu vedoucí musí být řádně rozvedeny a popsány v jeho odůvodnění.

48. I když tedy nemůže být sporu o tom, že pouhé podezření, že byl spáchán zdrojový trestný čin, zcela jistě není dostačující, a skutečnost, že věc byla získána právě trestným činem, musí být v řízení spolehlivě zjištěna, resp. musí být spolehlivě zjištěno, že došlo k trestné činnosti, jejímž výnosem je věc, která se stala předmětem trestného činu podílnictví, resp. legalizace výnosů z trestné činnosti (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 4. 2017, sp. zn. 4 Tdo 345/2017, a v odborné literatuře též např. ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 271*).

Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 2761), velký senát trestního kolegia je nicméně toho názoru, že nelze vyžadovat, aby byl zdrojový trestný čin za všech okolností konkretizován v takové míře, aby byly zcela spolehlivě objasněny všechny skutkové okolnosti jeho spáchání a aby byl podřazen pod konkrétní skutkovou podstatu. Setrvání na takovém požadavku by nejen odporovalo účelu ustanovení § 216 tr. zákoníku, ale současně by se soud rozhodující ve věci mohl snadno ocitnout v situaci, že vedl kompletní dokazování k trestnému činu, který není předmětem podané obžaloby. Pokud by byl totiž soud nucen takto detailně při posuzování předběžné otázky ve smyslu § 9 odst. 1 tr. ř. zkoumat okolnosti, za nichž byl spáchán zdrojový trestný čin, v podstatě by v řízení objasňoval celou predikativní trestnou činnost spáchanou pachatelem odlišným od obviněného v jeho trestní věci. Přestože by tedy vždy mělo být prioritou objasnit zdrojovou trestnou činnost v co nejširší míře, nebude nutné (a mnohdy ani možné) reálně vést dokazování v míře srovnatelné s objasňováním primární trestné činnosti, a to zejména s ohledem na podstatu jednání, které se stíhá jako trestný čin podle § 216 tr. zákoníku.

49. Lze tak uzavřít, že pokud bude dokazováním provedeným v souladu s ustanoveními § 2 odst. 5, 6 tr. ř. zjištěno, že došlo ke spáchání (zdrojové, predikativní) trestné činnosti, byť není možné zcela objasnit všechny její skutkové okolnosti, a současně bude možné učinit závěr, že konkrétní věc prokazatelně pochází z této trestné činnosti, pak zde není důvod k tomu, aby nebylo možné použít ustanovení § 216 odst. 1 tr. zákoníku (resp. dříve § 214 tr. zákoníku).

50. Uvedený závěr je možno učinit i s vědomím toho, že při neobjasnění všech skutkových okolností může být podřazení pod konkrétní skutkovou podstatu obtížné, ne-li zcela nemožné. Na podporu zde zaujatého právního názoru lze uvést příklady možných kombinací posouzení trestné činnosti, a to konkrétně u trestných činů podvodu a zpronevěry, či zpronevěry a krádeže, protože i při posuzování „primární“ trestné činnosti je někdy obtížné odlišit jejich jednotlivé nuance. Za situace, kdy například nebyl zjištěn konkrétní pachatel zdrojové trestné činnosti, což se jeví být zřejmé i v posuzované trestní věci obviněného J. S., a kdyby mělo být přesto konkrétně určeno, jaká skutková podstata se má ve vztahu ke zdrojovému trestnému činu uplatnit (například zda skutková podstata krádeže či zpronevěry, tedy právní kvalifikace, které se v této trestní věci nabízejí jako první), šlo by o spekulace, které nejsou v rámci trestního řízení při formulaci skutkových a právních závěrů přípustné. V takovém případě by měl být podle názoru velkého senátu trestního kolegia zcela dostačující závěr, že šlo o (bez důvodných pochybností prokázanou) trestnou činnost, kterou by bylo možno kvalifikovat buď jako trestný čin krádeže, nebo jako trestný čin zpronevěry. Znovu lze tedy zopakovat, že v uvedených situacích nebude nutné trvat na požadavku přesně konkretizovat zdrojový trestný čin s odkazem na jedinou konkrétní skutkovou podstatu, ale bude postačovat závěr, že věc prokazatelně pochází z trestné činnosti, která byla spolehlivě a bez důvodných pochybností zjištěna, bez ohledu na to, že jsou zde různé alternativy toho, jak by bylo možno zdrojovou trestnou činnost v ideálním případě právně kvalifikovat.

VII.

Důvodnost dovolání

51. Pokud jde o posouzení další dovolací argumentace obviněného v podaném dovolání a ostatních podáních obviněného, pak velký senát trestního kolegia konstatuje, že dovolání obviněného je přípustné podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. h) tr. ř., obviněný ho podal jako oprávněná osoba ve smyslu § 265d odst. 1 písm. c) tr. ř. a prostřednictvím obhájce podle § 265d odst. 2 tr. ř., učinil tak ve lhůtě a na místě určeném podle § 265e odst. 1, 2 tr. ř. a s obsahovými náležitostmi podle § 265f odst. 1 tr. ř.

52. Z dovolání se podává, že obviněný jím brojí (toliko) proti výroku o vině zločinem podílnictví podle § 214 odst. 1 písm. a), odst. 4 písm. b) tr. zákoníku, ve znění účinném do 31. 1. 2019. Obviněný zpochybňuje závěr o naplnění objektivní a subjektivní stránky uvedeného trestného činu, neboť podle něj nebylo prokázáno spáchání tzv. zdrojového trestného činu, resp. vědomost obviněného o něm. V této souvislosti považuje za zcela nepřipustný odkaz soudů na odborné vyjádření prof. JUDr. Jiřího Jelínka, CSc., analyzujícího právní úpravu existující v rozhodné době. V souvislosti s objektivní stránkou pak obviněný upozornil na to, že k dotčeným listinám mohli legálně nabýt (resp. vydržet) vlastnické právo potomci F. D. nebo svědek A. L., či případně obviněný samotný. Dále poukazuje na to, že zdrojový trestný čin nemohl být spáchán na území České republiky, neboť ta v době jeho údajného spáchání (tj. kolem roku 1907) ještě neexistovala, resp. nacházel se zde jiný státní útvar, a to Rakousko-Uhersko. Obviněný vedle toho uplatnil i námitku, v níž vytkl podjatost předsedkyně senátu soudu prvního stupně, resp. i ostatních členů senátu 44 T Obvodního soudu pro Prahu 1.

53. Stěžejní námitkou obviněného bylo jeho tvrzení o neprokázání zdrojového trestného činu. V části V. tohoto usnesení se velký senát trestního kolegia vypořádal s problematikou nastíněnou v nálezu Ústavního soudu ze dne 5. 3. 2025, sp. zn. II. ÚS 1309/24, a to rozdílného judikaturního a odborného přístupu k posouzení otázky, nakolik, resp. v jaké kvalitě, podobě či míře je třeba objasnit zdrojovou trestnou činnost, aby bylo možno učinit

závěr o tom, že věc byla získána trestným činem, a byly tak naplněny znaky skutkové podstaty trestného činu podílnictví, který je tzv. subsekventním trestným činem. Vycházejíc z těchto závěrů se velký senát vypořádal s námitkou obviněného stran neprokázání predikativního trestného činu následovně.

54. Především je nutno konstatovat, že zmíněná námitka svým obsahem odpovídá uplatněným dovolacím důvodům podle § 265b odst. 1 písm. g) a h) tr. ř. Obviněný nejprve tvrdí, že provedené dokazování není dostačující pro závěr, že se F. D. dopustil trestného činu krádeže nebo zpronevěry v souvislosti s tím, že u sebe přechovával dotčené archiválie, tedy, že by byla prokázána existence zdrojového (predikativního) trestného činu. Uvedená vada pak má podle obviněného (a to i z dále uvedených důvodů) za následek nesprávné právní posouzení skutku jako trestného činu podílnictví podle § 214 odst. 1 písm. a), odst. 4 písm. b) tr. zákoníku, ve znění účinném do 31. 1. 2019.

55. K tomu velký senát trestního kolegia připomíná, že dovolací důvod podle **§ 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.** je dán tehdy, jestliže rozhodná skutková zjištění, která jsou určující pro naplnění znaků trestného činu, jsou ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů nebo jsou založena na procesně nepoužitelných důkazech nebo ve vztahu k nim nebyly nedůvodně provedeny navrhované podstatné důkazy. Citovaný dovolací důvod tak dopadá na případy, v nichž soudy pochybily v důkazním řízení zásadním způsobem. Rozlišují se zde tři základní situace – opomenuté důkazy, nepřipustné důkazy a skutková zjištění, která nemají návaznost na provedené dokazování. Jde tedy o situace, kdy se nesprávná realizace důkazního řízení dostává do kolize s postuláty spravedlivého procesu. Je však třeba zdůraznit, že právo na spravedlivý proces není možno vykládat tak, že obviněnému garantuje úspěch v řízení či zaručuje vydání takového rozhodnutí, jež odpovídá jeho představám. Uvedeným základním právem se zajišťuje jen právo na spravedlivé soudní řízení, v němž se uplatní všechny zásady soudního rozhodování podle zákona a v souladu s ústavními principy.

56. Obviněný uplatnil tento dovolací důvod v jeho první variantě, tedy, že rozhodná skutková zjištění, která jsou určující pro naplnění znaků trestného činu, jsou ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů, a v zásadě zpochybnil existenci jakéhokoli důkazu o tom, že se F. D. dopustil trestného činu krádeže nebo zpronevěry. V obecné rovině však zjevný rozpor skutkových zjištění s provedenými důkazy nelze shledávat v tom, že obviněný není spokojen s důkazní situací a s jejím vyhodnocením, pokud mezi provedenými důkazy na jedné straně a skutkovými zjištěními na druhé straně je patrná logická návaznost. Na existenci zjevného rozporu nelze usuzovat jen proto, že z předložených verzí skutkového děje se soudy přikloní k verzi zastávané státním zástupcem v obžalobě, a nikoli k verzi obviněného. Jen sama skutečnost, že soudy hodnotí provedené důkazy odlišným způsobem než obviněný, neznamená automaticky porušení zásady volného hodnocení důkazů, zásady *in dubio pro reo*, případně dalších zásad spjatých se spravedlivým procesem. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. tedy nespočívá v pouhé polemice s konkrétními provedenými důkazy a s jejich hodnocením soudy, ale cílí na nápravu jen nejtěžších procesních vad při zjišťování skutkového stavu, popřípadě zcela zjevných logických deficitů při hodnocení provedených důkazů. Zjevný rozpor skutkových zjištění s obsahem provedených důkazů se přitom může týkat i skutkových zjištění vztahujících se k predikativnímu trestnému činu, jehož spáchání je nutno vyřešit jako předběžnou otázku podle § 9 odst. 1 tr. ř.

57. Pokud jde o dovolací důvod podle **§ 265b odst. 1 písm. h) tr. ř.**, ten je dán tehdy, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. S poukazem na uvedený dovolací důvod je možno namítat, že skutek, jak byl v původním řízení zjištěn soudem, byl nesprávně kvalifikován jako určitý trestný čin, ačkoliv šlo o jiný trestný čin nebo nešlo o žádný trestný čin. Vedle těchto vad, které se týkají právního posouzení skutku, lze vytýkat též jiné nesprávné hmotněprávní posouzení, jímž se rozumí právní posouzení jiné skutkové okolnosti, která má význam z hlediska hmotného práva. Z dikce citovaného ustanovení přitom vyplývá, že ve vztahu ke zjištěnému skutku je možné dovoláním namítat toliko vady právní. Nejvyšší soud není při posuzování existence tohoto dovolacího důvodu oprávněn v dovolacím řízení přezkoumávat postup soudů nižších stupňů při dokazování a hodnocení důkazů, ale vychází toliko z konečných skutkových zjištění učiněných soudy nižších stupňů a v návaznosti na tato stabilizovaná skutková zjištění posuzuje správnost použitého hmotněprávního posouzení. Jinými slovy, není-li shledáno naplnění dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., jsou východiskem pro existenci dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. právě v pravomocně ukončeném řízení stabilizovaná skutková zjištění vyjádřená v popisu skutku v příslušném výroku rozhodnutí ve věci samé, popřípadě i další soudem (soudy) zjištěné okolnosti relevantní z hlediska norem hmotného práva (především trestního, ale i jiných právních odvětví).

58. Trestného činu podílnictví podle **§ 214 odst. 1 písm. a), odst. 4 písm. b) tr. zákoníku**, ve znění účinném do 31. 1. 2019, se dopustil ten, kdo ukryl, na sebe nebo jiného převedl anebo užíval věc, která byla získala trestným činem spáchaným na území České republiky nebo v cizině jinou osobou, nebo jako odměna za něj, a získal takovým činem pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu. Ustanovení § 214 tr. zákoníku bylo zrušeno

novelou provedenou zákonem č. 287/2018 Sb. a skutková podstata trestného činu podílnictví byla vložena do ustanovení § 216 odst. 1 tr. zákoníku upravujícího trestný čin legalizace výnosů z trestné činnosti. Právní kvalifikace dovolatelova jednání by tak odpovídala stávajícímu ustanovení § 216 odst. 1 alinea 1, odst. 5 písm. c) tr. zákoníku. Pro odlišení budou ve výkladu nadále užívány termíny „podílnictví“ a „trestný čin podílnictví“, které odpovídají tomuto vymezení.

59. Pouze pro upřesnění je namístě uvést, že objektem trestného činu podílnictví je cizí majetek. Podílnictví navazuje na hlavní trestný čin a jeho smyslem je zafixovat protiprávní stav nastolený spácháním tohoto hlavního trestného činu. Trestnými činy, kterými byla věc (nebo dříve i jiná majetková hodnota) získána, tzv. zdrojovými či predikativními trestnými činy, jsou zejména majetkové trestné činy, např. trestný čin krádeže podle § 205 tr. zákoníku, trestný čin zpronevěry podle § 206 tr. zákoníku, trestný čin podvodu podle § 209 tr. zákoníku, apod., není to však podmínkou. Předmětem útoku je u podílnictví cizí věc (nebo dříve i jiná majetková hodnota – dále jen „věc“) získaná jako výnos trestným činem spáchaným na území České republiky nebo v cizině jinou osobou nebo jako odměna za takový trestný čin. Nezáleží na tom, o jaký trestný čin jde (může jít i o trestný čin nemajetkové povahy), nestačí však, pokud byla věc získána přestupkem nebo jako odměna za přestupek. To, jak byla získána věc, kterou na sebe nebo na jiného podílník převedl, nebo to, co bylo za takovou věc opatřeno, je soud povinen vyřešit jako předběžnou otázku. Ohledně posuzování předběžné otázky a objasnění zdrojové (predikativní) trestné činnosti je možno odkázat na část V. tohoto usnesení, kde se velký senát trestního kolegia vypořádal s uvedenou problematikou. Znak „na sebe nebo na jiného převede“ je naplněn tím, že podílník získává dispoziční moc nad věcí, která byla získána trestným činem nebo jako odměna za něj, a směřuje k realizaci užitku z ní ať už pro sebe, nebo pro jiného. Věc může být převedena např. darem, koupí, směnou, popřípadě postoupením. Převedení se může stát jak bezplatně, tak i za úplatu. Převedením je i další převod, tj. od překupníka na dalšího překupníka. Je nerozhodné, z jakého důvodu podílník převedl na sebe takovou věc, např. zda ji přijal na úhradu své pohledávky, kterou měl vůči pachateli původního trestného činu. Jde o převedení s vědomím nebo se souhlasem osoby, která má takovou věc nebo jinou majetkovou hodnotu u sebe.

60. Soudy nižších stupňů dospěly v projednávané věci při posuzování této otázky k závěru, že zdrojového (predikativního) trestného činu se dopustil F. D., který si v době svého působení u Zemského archivu v souladu s tehdejší praxí půjčoval historické listiny domů k badatelské činnosti a takto zapůjčené dokumenty měl vrátit Zemskému archivu nejpozději poté, co byl v roce 1903 odvolán z funkce ředitele této instituce. Pokud tak neučinil, podle tehdejší právní úpravy se dopustil trestného činu krádeže, popřípadě zpronevěry.

61. Velký senát trestního kolegia považuje předně za důležité se nejprve blíže vyjádřit k některým historickým okolnostem či aspektům nyní projednávané věci, které zjistil po prostudování předloženého spisového materiálu. Tato trestní věc je specifická zejména s ohledem na časový aspekt určený tím, že zdrojový trestný čin (kterého se podle skutkových závěrů soudů nižších stupňů popsanych ve skutkové větě v rozsudku soudu prvního stupně měl dopustit F. D.) měl být spáchán před více než 100 lety, resp. mezi roky 1903 a 1907. Na základě výpovědí svědků J. H. a PhDr. Vladimíra Růžka bylo zjištěno, že dotčené listiny byly zapůjčeny F. D. k domácímu badání, a to ještě v době, kdy vykonával funkci ředitele Zemského archivu, a po jeho smrti v roce 1907 se staly předmětem sbírkotvorné činnosti jeho syna V. D., zemřelého v roce 1960. Ten listiny pocházející z otcovy sbírky nadále třídil, evidoval, opatroval otisky razítek a štítky a tímto způsobem archivoval. Je skutečností, že se nepodařilo bezpečně zjistit, zda po roce 1903, kdy byl F. D. odvolán z funkce ředitele Zemského archivu, bylo jeho povinností bezodkladně vrátit všechny zapůjčené listiny Zemskému archivu, či zda mu bylo umožněno jejich další ponechání a práce s nimi v domácím prostředí. Jak uvedl svědek J. H. bylo tehdy běžnou praxí, že historici a badatelé si listiny brávali domů a striktně nerozlišovali badání v úředních hodinách od badání doma. Skutečnost, že zde existovala taková praxe, však nemá žádný vliv na vlastnictví listin, neboť ty zcela bez jakýchkoliv pochybností nadále patřily do sbírek Zemského archivu. Na uvedeném závěru nic nemění ani skutečnost, že se následně v rodině D. archivní listiny staly součástí dědictví a předávaly se z generace na generaci. F. D. byl velmi dobře obeznámen s historickou hodnotou dotčených listin, neboť v Zemském archivu Království českého pracoval od roku 1886, kdy začínal na pozici kopisty, až do svého odchodu v roce 1903. Jako vášnivý sběratel historických listin si vytvářel vlastní sbírku archiválií, která se následně stala součástí dědictví po jeho osobě. Ze svědectví PhDr. Vladimíra Růžka se podává, že F. D. listiny zapůjčené ze Zemského archivu řadil do složek, označoval je pořadovými či signaturními čísly a opatroval otisky razítka „Archivní sbírka F. D.“. To svědčí o tom, že historické listiny a další archiválie považoval za své vlastnictví. Jak uvedl svědek PhDr. Vladimír Růžek ve svém posudku ze dne 13. 5. 2018, stalo se tak patrně proto, že F. D. podlehl sběratelské vášni, která měla původ v jeho zálibě ve starých historických dokumentech a dějepisu, přičemž se emotivně ztotožnil s jejich vlastnictvím. S ohledem na skutečnost, že F. D. do své smrti v roce 1907 dotčené listiny nevrátil do Zemského archivu, lze mít za to, že je zařadil do této své sbírky, popřípadě je do této sbírky následně zařadil jeho syn V. D. Předcházející úvaha senátu č. 3 vyslovená v jeho usnesení ze dne 7. 2. 2024, sp. zn. 3 Tdo 554/2023

(bod 48. jeho odůvodnění), že pokud by se nedopustil zdrojového trestného činu F. D., nepochybně by tak učinil jeho syn V. D., není v rozporu se závěry, ke kterým dospěl velký senát trestního kolegia v části V. tohoto usnesení. V. D. muselo být zřejmé, že listiny, které měl jeho otec v době smrti doma, je třeba vrátit Zemskému archivu, nicméně tak neučinil, a nadále s nimi nakládal jako s vlastními. Závěr, že listiny mohly pocházet z trestné činnosti, nelze s ohledem na zjištěné okolnosti zcela vyloučit. Šlo o historické listiny značné hodnoty, které se vázaly k přelomovým událostem českého národa a historicky významným osobnostem, byly po staletí pečlivě uchovávány a v roce 1907 zcela prokazatelně nebyly v soukromém vlastnictví. Uvedenou úvahu vyslovil senát č. 3 proto, že s ohledem na specifickou projednávanou věc, která je mimo jiného dána i tím, že všichni případní svědci, kteří by se mohli vyjádřit k rozhodným okolnostem, a osvětlit tak některé aspekty celé události, jsou již po smrti, a nelze jednoznačně určit rok, kdy mělo dojít ke spáchání zdrojového trestného činu. Není možné s jistotou určit, zda F. D. zařadil listiny do své sbírky již před svou smrtí, a nakládal tak s nimi jako s věcí vlastní, či se tak stalo až po jeho smrti a do sbírky je zařadil až jeho syn V. D., který s nimi rovněž nakládal jako s věcí vlastní, byť si byl vědom toho, že jde o listiny, které patří do Zemského archivu. Podle soudů nižších stupňů pro závěr, že si dokumenty neoprávněně присvojil již F. D., a to nejpozději ke dni své smrti v roce 1907, svědčí zejména právě ta skutečnost, že si z listin založil „Archivní sbírku F. D.“, tedy, že listiny zapůjčené ze Zemského archivu vědomě zařadil do „své“ domácí sbírky, přičemž o jeho úmyslu přivlastnit si je by mohlo vypovídat právě jejich označování pořadovými a signaturními čísly a otisky razítek. Lze doplnit, že F. D. odešel z místa ředitele Zemského archivu v roce 1903 a zemřel v roce 1907, listiny tak byly v jeho držení po dobu několika let. I kdyby je měl zapůjčeny do domácího badání, jak mělo být v tehdejší badatelské komunitě zvykem, pochybnosti vyvolává fakt, že je měl mít zapůjčeny pro účely svého badání po dobu několika let, ačkoli v podstatě ve všech případech jde o listiny jednostránkové. O skutečnosti, že listiny byly v rodině D. neoprávněně, resp. že rodina D. si byla vědoma toho, že F. D. skutečně vynášel ze Zemského archivu historické listiny a další archiválie, které následně zařadil do „své“ soukromé sbírky, vypovídal jeho pravnuk M. D. již ve své výpovědi z přípravného řízení, kde uvedl, že se od svého otce R. D. (zemřelého roku 2018) dozvěděl, že si jeho pradědeček, tedy F. D., odnášel domů listiny ze Zemského archivu, kde pracoval. Se svým otcem se několikrát domlouvali, že dokumenty prohlédnou a archiválie vrátí do archivu. M. D. rovněž rozpoznal otisk razítka, které používal jeho dědeček V. D., vybavil si i to, že dokumenty byly opatřeny červenými a modrými čísly, přičemž jeho otec (R. D.) mu sdělil, že jedno patřilo Zemskému archivu a druhé bylo číslo registrační. Podle závěru senátu č. 3, s nímž se velký senát trestního kolegia ztotožňuje, je tak přípustná i ta alternativa, že dotčené listiny zařadil do sbírky až jeho syn V. D. Skutečnost, v jakém roce došlo ke spáchání predikativního trestného činu, nelze s ohledem na bezprecedentní historický ráz projednávané věci bezpečně určit. To ovšem samo o sobě nevylučuje možnost případného prokázání spáchání predikativního trestného činu, resp. toho, že dotčené listiny pocházely z trestné činnosti.

62. Pokud se závěry, k nimž dospěl velký senát trestního kolegia v části V. tohoto usnesení ohledně objasňování zdrojového trestného činu, uplatní na projednávaný případ, pak je možno v souladu se zjištěním soudů nižších stupňů konstatovat, že F. D. tím, že nejpozději ke dni své smrti nevrátil dotčené listiny do Zemského archivu, ačkoli si mohl být s ohledem na svou profesní erudici zcela zjevně vědom toho, že jde o listiny patřící do sbírek Zemského archivu, naložil s nimi jako s věcí vlastní (přičemž je nerozhodné, zda je technicky zařadil do své sbírky či nikoli), bylo by takové jednání v tehdejší době možno posoudit jako krádež, popřípadě jako zpronevěru. Skutková podstata trestného činu krádeže byla obsažena v ustanoveních § 171 a násl. trestního zákona z roku 1852 (zákon č. 117/1852 ř. z.), skutková podstata trestného činu zpronevěry pak v ustanoveních § 181 a násl. téhož trestního zákona. Podstata vymezených trestných činů podle trestního zákona z roku 1852 přitom v základu odpovídá i současné právní úpravě obou uvedených trestných činů. I pokud by však F. D. nebyl osobou, která se dopustila predikativního trestného činu, např. v případě, kdyby mu Zemský archiv povolil mít listiny za účelem odborného badání u sebe doma a zemřel náhle, a nestačil tedy listiny vrátit, takže nenakládal s nimi jako s věcí vlastní, pak se mohl dopustit predikativního trestného činu jeho syn V. D., který si byl vědom toho, že jde o listiny, které je třeba vrátit pravému držiteli, tedy Zemskému archivu, ale neučinil tak a zařadil je do sbírky po svém otci (opatřil je mimo jiného příslušným označením). V takovém případě by tedy s nimi V. D. nakládal jako s věcí vlastní. Tímto jednáním by se pak V. D. mohl dopustit trestného činu podvodu, jehož skutková podstata byla v době, kdy se listiny dostaly k jeho osobě, obsažena v ustanovení § 197 a násl. trestního zákona z roku 1852. Z hlediska stávající právní úpravy by nyní šlo o trestný čin zatajení věci podle § 219 tr. zákoníku.

63. Velký senát trestního kolegia tedy nevylučuje závěr, že dotčené listiny mohly být získány trestnou činností, tedy že mohl být spáchán zdrojový trestný čin. Navzdory časovému odstupu od případného spáchání zdrojového trestného činu pak není zcela vyloučeno ani to, že se ho podaří objasnit z hlediska všech rozhodných okolností tak, aby bylo možné podřadit jednání případných pachatelů pod konkrétní skutkovou podstatu trestného činu, byť jde o různé alternativy. Požadavek na objasnění zdrojového trestného činu je založen na tom, že musí být spolehlivě zjištěno, že došlo k trestné činnosti, jejímž výnosem je věc, která se stala předmětem trestného činu

podílnictví, tedy že musí být nade vši pochybnost prokázána existence okolností svědčících o spáchání zdrojového trestného činu. Jsou-li takové okolnosti prokázány, je namístě učinit závěr o tom, o jaký zdrojový trestný čin jde, přičemž však není vyloučeno, právě s ohledem na podstatu jednání, které se v rámci podílnictví postihuje, že namísto určení jednoho konkrétního trestného činu se nabízí několik alternativ skutkových podstat, jak je tomu i v projednávané věci.

64. Konfrontuje-li však velký senát trestního kolegia tyto své úvahy se skutkovými a právními závěry napadených rozhodnutí, pak shledává popis skutku tak, jak je vymezen ve skutkové větě v rozsudku soudu prvního stupně, za nepřesný a zcela nedostatečný pro možnost posoudit spáchaný skutek jako trestný čin podílnictví (§ 214 tr. zákoníku, ve znění platném do 31. 1. 2019) či legalizace výnosů z trestné činnosti (§ 216 odst. 1 tr. zákoníku, ve znění účinném od 1. 2. 2019). Ve skutkové větě v rozsudku se totiž jednoznačně uvádí, že dotčené listiny si neoprávněně přivlastnil F. D., který si z takto přisvojených archiválií vytvořil privátní sbírku. Takový popis predikativního trestného činu není dostatečně určitý a zcela neodpovídá zjištěným skutkovým okolnostem, jak jsou rozvedeny výše.

65. V této souvislosti je třeba se vypořádat s námitkou dovolatele, v rámci níž poukazuje na (podle jeho názoru zcela nepřipustný) odkaz soudů na odborné vyjádření prof. JUDr. Jiřího Jelínka, CSc., analyzujícího v rozhodné době existující právní úpravu, resp. odpovídající na to, zda odcizení či zpronevěru archiválií v majetku Zemského archivu v období od roku 1886 do roku 1907 bylo možno subsumovat pod skutkovou podstatu nějakého trestného činu, který by byl postihován trestněprávními předpisy účinnými v takto vymezeném období. Dovolatel tímto v podstatě namítá porušení zásady *iura novit curia* („soud zná právo“). Podle této právní zásady soud v řízení nemusí dokazovat právní předpisy, neboť je zná z úřední povinnosti. Účastníci řízení prokazují pouze skutkové okolnosti (skutkový stav), zatímco soud sám určí, jaká právní norma dopadá na případ, a to i při nesprávné právní kvalifikaci učiněné stranou. Uvedená zásada je pilířem kontinentálního práva a zaručuje, že soudce je aktivní při hledání správného právního řešení, nikoliv pouze pasivním pozorovatelem důkazů. Odborné vyjádření prof. JUDr. Jiřího Jelínka, CSc., jehož obsah je rozveden v bodě 89. odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně, obsahovalo analýzu trestněprávní úpravy z let 1903 až 1907 vztahující se zejména k trestnému činu krádeže a částečně k trestnému činu zpronevěry. Soud prvního stupně formuloval zadání, resp. své otázky, způsobem, z něhož se jasně podává, že jednání F. D. vyhodnotil jako krádež (odcizení), případně jako zpronevěru, nicméně s ohledem na skutečnost, že jde o zdrojovou trestnou činnost, k níž došlo před více než 100 lety, a to za účinnosti zcela jiných trestněprávních předpisů, kde lze očekávat existenci zcela jiné terminologie, případně neexistenci stávajících právních institutů, si z důvodu právní jistoty nechal tento závěr odborně podložit analýzou tehdejší trestněprávní úpravy. Ačkoliv tedy platí zásada *iura novit curia*, nelze očekávat, že soud je znalý všech právních úprav se všemi jejich detaily a zejména z hlediska všech tehdy platných právních institutů historicky se vztahujících ke stávajícímu státnímu útvaru. Bylo by tedy poněkud nereálné požadovat po soudu, aby bez dalšího znal znění všech historických právních předpisů. Na druhé straně je nutno trvat na tom, aby závěr, zda jednání možného pachatele (zde F. D.) bylo jednáním trestným, učinil pouze sám soud, o čemž s ohledem na podobu a kvalitu odůvodnění obou napadených rozhodnutí v této trestní věci nemůže být sporu. Pokud si soud v této trestní věci nechal vypracovat analýzu historické právní úpravy, tedy jakýsi historický exkurz do trestněprávní úpravy přelomu 19. a 20. století, je zadání takového odborného vyjádření spíše znakem pečlivosti soudu, nikoli jeho neznalosti, a při respektování toho, že své právní závěry učiní pouze na základě těch skutkových zjištění, ke kterým dojde po provedeném dokazování.

66. Obviněný uplatnil další námitku spočívající v tom, že nebyl naplněn znak skutkové podstaty podílnictví podle § 214 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, účinného do 31. 1. 2019, že šlo o „trestný čin spáchaný na území České republiky“. Podle obviněného státním útvarem, který zde existoval v letech 1903 až 1907, kdy měl být spáchán predikativní trestný čin, nebyla Česká republika, ale Rakousko-Uhersko. Uvedená námitka je však nedůvodná. Pokud by byla tato úvaha uplatněna v praxi, v podstatě by byla vyloučena např. možnost, aby orgány činné v trestním řízení v rámci skutkových podstat odkazujících na území České republiky mohly stíhat jednání, ke kterému došlo před 1. 1. 1993, neboť by k takovému jednání došlo na území Československa, nikoli České republiky. V projednávané věci měl být zdrojový trestný čin spáchán na území města Prahy, tedy dnešního hlavního města České republiky. Praha je navíc historicky spjata s českým národem a jeho státností v podstatě již od svého založení. Je proto nerozhodné, že v době případného spáchání zdrojového trestného činu zde byl historický, dnes již neexistující státní útvar.

67. Jak dále obviněný zdůraznil, k dotčeným listinám mohli legálně nabýt (resp. vydržet) vlastnické právo potomci F. D., tedy jeho syn, vnuk a pravnuk, popřípadě svědek A. L., či dokonce sám dovolatel. Jde o námitku mající právní povahu, kterou sice lze podřadit pod uplatněný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., ale je neopodstatněná, neboť otázka vlastnického práva nemá v případě dotčených historických listin vliv na

závěr, že šlo o věci, které mohly být výnosem z trestné činnosti. Výnosem z trestné činnosti se přitom rozumí jakákoli ekonomická výhoda pocházející z trestného činu. K obdobnému závěru, byť v souvislosti s otázkou naplnění subjektivní stránky trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti, dospěl Nejvyšší soud i v usnesení ze dne 30. 1. 2019, sp. zn. 7 Tdo 1593/2017, na které opakovaně poukazovaly soudy nižších stupňů. Pokud byla věc získána trestným činem, zůstává výnosem z trestné činnosti i tehdy, jestliže vlastnické právo k ní následně přejde na jinou osobu, pokud pachatel trestného činu podílnictví podle § 214 tr. zákoníku, ve znění účinném do 31. 1. 2019 (resp. trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 216 odst. 1 tr. zákoníku, ve znění účinném od 1. 2. 2019), měl vědomí o takovém původu věci. Pro projednávanou věc tak není rozhodné, že prof. Dr. JUDr. Karel Eliáš ve svém vyjádření dospěl k závěru, že v úvahu přicházelo mimořádné vydržení sbírky listin potomky F. D. Trestného činu podílnictví podle § 214 tr. zákoníku, ve znění účinném do 31. 1. 2019, se pachatel mohl dopustit pouze vůči cizí věci (viz ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 2137), a proto i kdyby teoreticky bylo možné, že potomci F. D. nabyli vlastnické právo k dotčeným listinám na základě vydržení, resp. pokud by vlastnické právo nabyli svědek A. L. od neoprávněného podle § 1111 o. z., v žádném případě nemohlo dojít k přechodu vlastnického práva z těchto osob na obviněného, neboť obviněný dotčené listiny zcela svévolně a bez předchozího souhlasu nebo vědomí svědka A. L., který si u něj konvolut archiválil neformálně uschoval, či bez jakéhokoli jiného soukromoprávního základu vyňal z konvolutu a vlastním jménem je mimo jiné prodal prostřednictvím bankovní instituce Univerzity Karlově. O nabytí vlastnického práva obviněným na základě soukromoprávního titulu proto nebylo možno uvažovat, neboť ve vztahu k němu šlo o věci cizí. Otázkou vydržení se přitom zabývaly orgány činné v trestním řízení již od samého počátku řízení, protože na žádost policejního orgánu k tomu vypracoval vedoucí katedry občanského práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc., odborné vyjádření, které obsahovalo analýzu historického vývoje institutu vydržení v proměnách občanských zákoníků. Podle jeho závěrů minulá i současná právní úprava neumožňuje vydržení vlastnického práva k odcizeným věcem. Stejně jako v případě odborného vyjádření prof. JUDr. Jiřího Jelínka, CSc., analyzujícího v rozhodné době existující trestněprávní úpravu (viz výše bod 65. v tomto usnesení), nešlo o situaci, kdy by soud vycházel ze závěrů odborného vyjádření, neboť skutkové zjištění soudů o tom, zda přicházelo v úvahu vydržení dotčených listin, které byly získány trestnou činností, bylo učiněno na podkladě jejich vlastních úvah a v souladu se zásadou *iura novit curia*.

68. Obviněný zpochybnil rovněž závěr, že by měl vědomí o tom, že dotčené listiny pocházely z trestné činnosti, resp. že by věděl o existenci predikativního trestného činu. Uvedená námitka svým obsahem popírá naplnění subjektivní stránky zločinu kladeného mu za vinu a odpovídá dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř.

69. Pokud jde o trestný čin podílnictví podle § 214 odst. 1 písm. a), odst. 4 písm. b) tr. zákoníku, účinného do 31. 1. 2019, k naplnění jeho subjektivní stránky (stejně jako podle stávající právní úpravy u trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 216 tr. zákoníku) se vyžaduje úmyslné zavinění.

70. Trestný čin je spáchán úmyslně, jestliže pachatel

- a) chtěl způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem – úmysl přímý [§ 15 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku], nebo za
- b) věděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, a pro případ, že je způsobí, byl s tím srozuměn – úmysl nepřímý [§ 15 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku].

Zavinění je vybudováno

- a) na složce vědění (intelektuální), která zahrnuje vnímání pachatele, tj. odraz předmětů, jevů a procesů ve smyslových orgánech člověka, jakož i představu předmětů a jevů, které pachatel vnímal dříve, nebo ke kterým dospěl svým úsudkem na základě znalostí a zkušeností, a
- b) na složce vůle zahrnující především chtění nebo srozumění, tj. v podstatě rozhodnutí jednat určitým způsobem se znalostí podstaty věci. Jestliže pachatel rozhodně skutečnosti nechce ani s nimi není srozuměn, není tu žádný volní vztah.

71. Jak složka vědění, tak i složka volní nemusí zcela přesně odpovídat objektivní realitě, nemusí vždy zcela přesně odrážet skutečnosti předpokládané příslušnými ustanoveními zvláštní části trestního zákona a nemusí se vztahovat ke všem podrobnostem, které jsou pro daný čin charakteristické. Postačí, když okolnosti spadající pod zákonné znaky skutkové podstaty uvedené ve zvláštní části trestního zákona jsou zahrnuty v představě pachatele alespoň v obecných rysech.

72. V případě úmyslného zavinění je třeba konstatovat, že pro oba druhy úmyslu je společné, že intelektuální

složka zahrnuje u pachatele představu rozhodných skutečností alespoň jako možných, rozdíl je v odstupňování volní složky. U přímého úmyslu pachatel přímo chtěl způsobit porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem, u úmyslu eventuálního byl pro případ, že takový následek způsobí, s tím srozuměn. Na srozumění pachatele, které vyjadřuje aktivní volní vztah ke způsobení následku relevantního pro trestní právo, je možno usuzovat z toho, že pachatel nepočítal se žádnou konkrétní okolností, která by mohla zabránit následku, který si pachatel představoval jako možný (k tomu viz např. ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 316 až 327). Judikatura soudů uznává, že závěry o tom, že čin byl spáchán úmyslně, lze v případech, kdy v této otázce chybí doznání pachatele, činit nepřímou z okolností činu objektivní povahy (např. z povahy činu, způsobu jeho provedení) nebo ze zjištěných okolností subjektivní povahy (např. z pohnutky činu). Zavinění je výslednicí mimo jiné i osobních vlastností pachatele, a lze proto také z nich usuzovat na formu zavinění (viz rozhodnutí pod č. 41/1976 Sb. rozh. tr.).

73. K naplnění subjektivní stránky skutkové podstaty trestného činu podílnictví podle § 214 tr. zákoníku, účinného do 31. 1. 2019 (stejně jako podle aktuální úpravy uvedené v ustanovení § 216 odst. 1 tr. zákoníku), je zapotřebí prokázat existenci obou složek zavinění, tedy jak složku intelektuální (pachatel „věděl“, že může způsobit následek svým protiprávním jednáním), tak i složku volní (pachatel byl minimálně „srozuměn“ se způsobením následku významného pro trestní právo). Je tedy třeba, aby pachatel znal všechny skutkové okolnosti rozhodné pro závěr, že čin spáchaný jinou osobou, kterým byla věc získána, je trestným činem. Tuto vědomost lze dovozovat zejména ze znalosti okolností, za kterých se k němu věc dostala, často bez příslušných převodních smluv, za výrazně snížené ceny, ve večerních hodinách apod. Znalost těchto okolností je dostačující k učinění závěru, že pachatel byl srozuměn se znalostí té skutečnosti, že věc pochází z trestné činnosti. Jde-li o trestný čin krádeže [ve stávajícím znění jde o ustanovení § 205 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku], kterým byla získána taková věc, nestačí pachatelova vědomost o tom, že se jiná osoba zmocnila cizí věci, ale musí vědět a být alespoň srozuměn s tím, že tímto činem mohla být způsobena škoda, kterou lze posoudit jako škodu nikoli nepatrnou (viz DRAŠTÍK, A., FREMR, R., DURDÍK, T., RŮŽIČKA, M., SOTOLÁŘ, A. a kol. *Trestní zákoník. Komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer 2015, s. 1292).

74. V projednávané věci soudy dospěly k závěru, že obviněný J. S. se dopustil zločinu podílnictví podle § 214 odst. 1 písm. a), odst. 4 písm. b) tr. zákoníku spáchaného v přímém úmyslu podle § 15 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku. Tento závěr založily zejména na skutečnosti, že obviněný byl na to, že jde o archiválie pocházející z trestné činnosti jiné osoby, upozorněn znalcem PhDr. Vladimírem Růžkem ve znaleckém posudku z oboru ekonomika, odvětví ceny a odhady se specializací oceňování archiválií, ze dne 13. 5. 2018.

75. Nejvyšší soud však považuje za nutné zdůraznit, že uvedená skutečnost sice vyplývá z popisu skutku v rozsudku soudu prvního stupně, ovšem toliko z odůvodnění tohoto rozsudku se v tomto ohledu dále zjišťuje, že tento znalecký posudek byl obviněnému předán prostřednictvím V. J. poté, co jej dne 14. 5. 2018 převzal od PhDr. Vladimíra Růžka. Zmíněný znalec uvedl, že šlo o archiválie a dokumenty z pozůstalosti po F. D., které byly původně uloženy ve fondech Zemského archivu. Svědek to pak poznal zejména z archiválií Žerotínů, které byly původně součástí registratury rodů pánů z Vrbna jako dědiců Žerotínů, které jsou uloženy v Zemském archivu v Opavě, což si následně potvrdil při konzultaci s ředitelem tohoto archivu. Skutečnost, že šlo o pozůstalost D., znalec dovodil jak z toho, že se mezi listinami nacházely rovněž jejich soukromé dokumenty, tak zejména ze způsobu, jakým byly dokumenty (a bedny) označeny, neboť byly řazeny do složek, označeny pořadovými či signaturními čísly, některé byly opatřeny otiskem razítka „Archivní sbírka F. D.“, jiné byly označeny značkami a otisky razítka V. D. Ve znaleckém posudku výše uvedený znalec navrhl, aby byly dokumenty týkající se Žerotínů bezplatně převedeny do Zemského archivu v Opavě, městské knihy do Státního okresního archivu v Praze a zbývající dokumenty do Literárního archivu Památníku národního písemnictví či Národního archivu jakožto právního nástupce Zemského archivu Království českého.

76. Obviněný tak sice byl prokazatelně znalcem upozorněn, že obsah konvolutu archiválií, který u něho uložil svědek A. L., je přinejmenším sporného původu, resp. že jde o archiválie náležející do sbírek státních institucí, tedy takových, které se svou povahou nemohou nacházet v soukromých sbírkách. Znalec PhDr. Vladimír Růžek nicméně osobně neviděl, že by se v konvolutu archiválií, které mu byly pro účely vypracování znaleckého posudku zpřístupněny, nacházely čtyři listiny uvedené ve výroku o vině, a to včetně listiny týkající se Univerzity Karlovy. Navíc je nutno upozornit na odborné zaměření uvedeného znalce (ekonomika, odvětví ceny a odhady, specializace oceňování archiválií), protože jeho oborem a odvětvím není archivnictví ani specializace na archiválie, archivní fondy a archivní sbírky, tudíž i jeho upozornění nutno vnímat i z tohoto hlediska. Osobou, která dotčené čtyři listiny viděla na vlastní oči, a to spolu s dalšími dokumenty a archiváliemi zmíněného konvolutu, byl svědek Z. U., kterého obviněný oslovil prostřednictvím svědka V. J., aby se jako odborník vyjádřil k obsahu konvolutu. Svědek identifikoval čtyři nejstarší středověké listiny, a to právě souhlas papeže se

založením Univerzity Karlovy a dále tři notářské instrumenty. Již při této návštěvě přítom informoval V. J., o jaké dokumenty jde, i o tom, že jsou historicky významné. Několik dnů poté, když ověřil povahu listin, informoval V. J. o tom, že by o existenci souhlasu papeže se založením univerzity měla vědět Univerzita Karlova. Poté, přibližně dva až tři týdny od této návštěvy, vypracoval k zadání V. J. dobrozdání datované dnem 26. 4. 2018, týkající se dvou dotčených písemností, a to listiny papeže Klimenta VI. a notářského instrumentu Petra Michalova z Prahy, a V. J. si převzal toto dobrozdání. S obviněným J. S. se však tento svědek osobně nesetkal, a tedy mu ani osobně nesdělil informaci o identitě těchto čtyř listin. Z. U. rovněž sám pořídil fotografie listin týkajících se založení Univerzity Karlovy (další listiny nefotografoval), tyto fotografie pak zaslal do Ústavu dějin Univerzity Karlovy a archivu Univerzity Karlovy, o dalších listinách pak informoval Národní knihovnu.

77. Podle názoru velkého senátu trestního kolegia by se soud prvního stupně v průběhu dalšího řízení měl znovu zabývat všemi těmito skutečnostmi jak jednotlivě, tak i v jejich souhrnu, a to v návaznosti na další skutková zjištění učiněná ve věci. Je tomu tak proto, že skutková zjištění obsažená ve skutkové větě v rozsudku soudu prvního stupně z hlediska popisu subjektivní stránky trestného činu ve zvolené podobě [soudy dovozují na straně obviněného přímý úmysl podle § 15 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku] nemohou obstát, neboť jsou z hlediska popisu subjektivní stránky trestného činu dílem nepřesná, dílem nedostatečná.

78. Bude také úkolem soudu prvního stupně, aby znovu zhodnotil v návaznosti na výše uvedené skutečnosti i zjištění, která jinak konstatuje v bodě 106. odůvodnění svého rozsudku, kde poukázal dále na to, že obviněný učinil kroky k zastření původu dotčených listin. Soud by v tomto směru měl znovu hodnotit tu zjištěnou skutečnost, že z rubové strany listiny týkající se Univerzity Karlovy byl následně odstraněn štítek s číslem „461“ i stopa po otisku razítka, které používal V. D. a které byly důkazem o tom, že tyto listiny patřily do pozůstalosti F. D. Ani zmíněná okolnost, která by mohla vypovídat ve spojení s dalšími skutečnostmi o vědomí obviněného ohledně povahy dotčených listin, o jeho snaze (jako prodejce listin) zastřít jejich původ, resp. o zjevné vazbě těchto listin na osobu F. D. (o němž se v odborných kruzích vědělo, že během svého působení v Zemském archivu Království českého neoprávněně odnášel z tohoto archivu historické listiny, dokumenty a další archiválie, aby si z nich následně vytvořil soukromou sbírku), není součástí popisu skutku a ani ji soudy odpovídajícím způsobem ve vztahu k subjektivní stránce trestného činu nezhodnotily. V celkovém kontextu by soudy měly znovu posoudit i zjištění vyplývající z provedeného dokazování, že mezi odborníky i laiky zabývajícími se historickými písemnostmi a archiváliemi šlo o známou skutečnost, jakým způsobem F. D. či jeho syn V. D. označovali archiválie a dokumenty zařazené do sbírky, což napovídá, že přinejmenším listina týkající se Univerzity Karlovy byla součástí této sbírky (s ohledem na štítek s číslem „461“, či stopu po otisku razítka). Ostatně v konvolutu se nacházela i obálka, v níž byla tato listina původně uložena, na což upozornil i znalec PhDr. Vladimír Růžek.

79. Velký senát trestního kolegia má tedy za to, že pro neexistenci hodnotících úvah všech výše uvedených skutečností, které mohou mít vliv na naplnění subjektivní stránky skutkové podstaty spáchaného trestného činu, je popis skutku ve skutkové větě v rozsudku soudu prvního stupně z hlediska trestného činu podílnictví podle § 214 odst. 1 písm. a), odst. 4 písm. b) tr. zákoníku, ve znění účinném do 31. 1. 2019, jímž byl obviněný shledán vinným, nedostačující a závěr o tom, že obviněný si byl prokazatelně vědom toho, že dotčené listiny pocházejí z trestné činnosti, byl učiněn předčasně a bez potřebného podkladu.

80. Obviněný uplatnil v podaném dovolání i námitku, v níž vytkl podjatost předsedkyně senátu soudu prvního stupně Mgr. Pavly Hájkové, resp. i ostatních členů senátu č. 44 Obvodního soudu pro Prahu 1. Obviněný ji podřadil pod dovolací důvod podle **§ 265b odst. 1 písm. b) tr. ř.**, který je naplněn, jestliže ve věci rozhodl vyloučený orgán; tento důvod nelze použít, pokud tato okolnost byla tomu, kdo podává dovolání, již v původním řízení známa a nebyla jím před rozhodnutím orgánu druhého stupně namítnuta.

81. K existenci citovaného dovolacího důvodu je tedy třeba kumulativní splnění dvou podmínek – ve věci rozhodl vyloučený orgán a tato skutečnost nebyla obviněnému v předchozím řízení známa, nebo ji před rozhodnutím soudu druhého stupně namítl. Ve věci rozhodl vyloučený orgán tehdy, jestliže rozhodnutí napadené dovoláním učinil soudce (tj. samosoudce, člen senátu, předseda senátu), který byl ve věci vyloučen z důvodů uvedených v § 30 tr. ř., aniž bylo rozhodnuto o jeho vyloučení podle § 31 tr. ř. Přitom musí jít o orgán, který je nejen vyloučen z řízení, ale který také ve věci samé rozhodl, tj. vydal rozhodnutí, jež je napadené dovoláním opřené o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. b) tr. ř.

82. Obviněný v obecné rovině vytkl, že ve věci rozhodl vyloučený orgán. Uvedenou námitku obviněný uplatnil již v odvolání podaném proti rozsudku soudu prvního stupně, přičemž o ní bylo rozhodnuto usnesením Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 3. 5. 2022 tak, že podle § 31 odst. 1 tr. ř. předsedkyně senátu Mgr. Pavla

Hájková ani přisedící Mgr. Pavel Švásta a Bc. Jitka Smržová nejsou vyloučeni z vykonávání úkonů trestního řízení vedeného proti obviněnému u Obvodního soudu pro Prahu 1 pod sp. zn. 44 T 34/2021. Následnou stížnost obviněného proti tomuto usnesení pak Městský soud v Praze usnesením ze dne 10. 1. 2023, sp. zn. 67 To 204/2022, podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. zamítl. Městský soud uvedl, že předsedkyně senátu soudu prvního stupně nebyla při návštěvě Státního archivu ve styku se svědkyní J. K. a že dotčený konvolut listin, resp. jeho kopie, není důkazem novým a dosud neznámým, ale stejné listiny byly, v horší kvalitě, již dříve založeny do spisu a předsedkyně senátu pořídila toliko jejich kvalitnější kopie. Nejvyšší soud již ve svém usnesení ze dne 7. 2. 2024, sp. zn. 3 Tdo 554/2023, uvedl, že obviněný touto námitkou v zásadě napadal primárně procesní postup předsedkyně senátu, přičemž taková námitka zásadně nemůže vést k jejímu vyloučení z vykonávání úkonů trestního řízení (a to ani v případě, že takový postup vykazuje nedostatky), přičemž odkázal na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 1. 2015, sp. zn. 11 Tvo 30/2014. Velký senát trestního kolegia nemá k jeho závěrům žádné výhrady. Je možno souhlasit s tím, že postup, při němž předsedkyně senátu soudu prvního stupně sama z vlastní iniciativy navštívila Státní archiv a pořídila si kvalitnější kopie historických dokumentů, které byly již součástí spisu, ovšem ve špatné kvalitě, je sice poněkud nestandardní, nicméně v jeho důsledku nebyla narušena kontradiktornost trestního řízení nebo rovnost stran, a tedy ani právo obviněného na spravedlivý proces. S ohledem na to, že šlo vesměs o kopie středověkých historických listin, jejichž čitelnost je pro laika obtížná sama o sobě, natož v kopii, je postup předsedkyně senátu, jímž pro účely lepší čitelnosti listin osobně zajistila jejich kvalitnější kopie, opodstatněný. Nadto šlo o kopie listin, které již byly součástí spisu, přičemž k těmto kopiím se strany mohly vyjádřit. Namítá-li obviněný, že nebylo možno vyloučit ingerenci svědkyně J. K., která s předsedkyní senátu musela podle názoru obviněného přinejmenším komunikovat, jde o pouhou spekulaci, neboť nebylo zjištěno nic o tom, že by se předsedkyně senátu setkala se svědkyní při návštěvě Státního archivu či že by došlo k jakékoli jiné mimoprocesní intervenci svědkyně J.K.

VIII.

Závěry velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu

83. Na podkladě výše uvedeného tak velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu mohl učinit závěry jak o otázce podoby či míry objasnění zdrojového (predikativního) trestného činu z hlediska jeho konkretizace nastolené Ústavním soudem, tak o samotném posouzení dalších dovolacích námitek obviněného z hlediska jejich opodstatněnosti či neopodstatněnosti.

a) K rozsahu objasnění zdrojového (predikativního) trestného činu a míře jeho konkretizace

84. Spáchání zdrojového (tzv. predikativního) trestného činu bylo podmínkou a současně jedním ze znaků objektivní stránky trestného činu podílnictví podle § 214 tr. zákoníku, ve znění účinném do 31. 1. 2019.

85. Zdrojová trestná činnost (zdrojový trestný čin) musí být v rámci řešení předběžné otázky (§ 9 odst. 1 tr. ř.) dostatečně objasněna, výsledná skutková zjištění musí být popsána ve skutkové větě v rozsudku a tyto závěry a úvahy k tomu vedoucí musí být řádně rozvedeny a popsány v odůvodnění rozhodnutí.

86. Pokud bude dokazováním provedeným v souladu s ustanoveními § 2 odst. 5, 6 tr. ř. zjištěno, že došlo ke spáchání zdrojové trestné činnosti a že konkrétní věc, s níž pachatel nakládal způsobem uvedeným v § 214 tr. zákoníku, ve znění účinném do 31. 1. 2019 (resp. v § 216 odst. 1 tr. zákoníku, ve znění účinném od 1. 2. 2019), byla získána touto trestnou činností, byť není možno objasnit všechny její skutkové okolnosti, případně nelze zjistit či ztotožnit pachatele takového predikativního činu, pak pro dovození trestní odpovědnosti za podílnictví není nutné přesně označit zdrojový trestný čin odkazem na jedinou (konkrétní) skutkovou podstatu, a to bez ohledu na to, že budou přicházet v úvahu různé alternativy toho, jak by bylo možno právně kvalifikovat zdrojovou trestnou činnost.

87. Uvedený závěr lze vztáhnout i na trestný čin legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 216 tr. zákoníku, neboť ustanovení § 214 tr. zákoníku o trestném činu podílnictví bylo zrušeno novelou provedenou zákonem č. 287/2018 Sb. a skutková podstata podílnictví byla zahrnuta do ustanovení § 216 odst. 1 tr. zákoníku.

b) K posouzení dalších dovolacích námitek obviněného z hlediska jejich opodstatněnosti

88. Pokud jde o jednotlivé námitky obviněného, jako opodstatněné byly shledány jeho výhrady proti skutkovým zjištěním vztahujícím se k otázce zdrojového trestného činu, pachatelství toho činu a vědomí obviněného o těchto okolnostech, tak jak byly okolnosti ohledně zdrojové trestné činnosti a vědomí obviněného o ní popsány (či naopak chybí) ve skutkové větě v napadeném rozsudku soudu prvního stupně, a to v konfrontaci se zjištěními, které v tomto směru vyplývají z provedeného dokazování. Pokud jde o ostatní námitky obviněného vztahující ke skutkovým zjištěním nižších soudů (zejména otázku způsobu nabytí listin zdůrazněnou obviněným, nepřipustný odkaz soudů na odborné vyjádření prof. JUDr. Jiřího Jelínka, CSc.), tyto se již rozcházejí s uplatněným

dovolacím důvodem podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

89. Pokud jde o další námitky obviněného týkající se zejména objektivní a dílem také subjektivní stránky trestného činu, bylo je sice možné podřadit pod dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., ať již jde o podobu či míru konkretizace zdrojové trestné činnosti (viz část pod bodem VI. tohoto usnesení) nebo výhrady vztahující se k právnímu či jinému hmotněprávnímu posouzení (např. otázku, na jakém území byl trestný čin spáchán, otázku vydržení či jiného způsobu nabytí vlastnického práva k dotčeným listinám), pak tyto námitky obviněného byly z důvodů podrobně rozvedených shora shledány jako neopodstatněné. Stejně tak neopodstatněné jsou i námitky obviněného ohledně údajné podjatosti předsedkyně senátu soudu prvního stupně uplatněné s poukazem na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. b) tr. ř.

90. Nad rámec uvedeného velký senát trestního kolegia závěrem zdůrazňuje, že skutkové okolnosti projednávané věci, tak jak jsou uvedeny ve skutkové větě v rozsudku soudu prvního stupně a rozvedeny v jeho odůvodnění a jak zejména vyplývají z provedeného dokazování, nabízejí možnost i jiné právní kvalifikace jednání obviněného. S ohledem na skutková zjištění obsažená ve skutkové větě v rozsudku a spočívající v tom, že obviněný si byl vědom toho, že nemá svolení svědka A. L. k nakládání s listinami a archiváliemi jemu svěřenými, následně je bez vědomí tohoto svědka prodal svým jménem, resp. s nimi naložil jako s věcí vlastní, nabízí se právní kvalifikace jednání obviněného jako trestného činu zpronevěry podle § 206 tr. zákoníku. Takový závěr je však za stávajícího stavu předčasný, nicméně s ohledem na způsob, jakým v projednávané věci rozhodl velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu, je nezbytné, aby ho soud prvního stupně vzal v úvahu a vypořádal se s ním při právní kvalifikaci skutku spáchaného obviněným.

IX.

Způsob rozhodnutí velkého senátu Nejvyššího soudu

91. S ohledem na vše uvedené lze konstatovat, že usnesením Městského soudu v Praze ze dne 2. 2. 2023, sp. zn. 67 To 202/2022, došlo k zamítnutí odvolání obviněného, přestože byly v řízení před soudem prvního stupně dány důvody dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) a h) tr. ř., byť nikoli v celém rozsahu, jak tvrdil obviněný. Tím byl naplněn i dovolací důvod obsažený v § 265b odst. 1 písm. m) tr. ř. v jeho druhé alternativě. Velký senát trestního kolegia však neshledal existenci dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. b) tr. ř., protože ve věci nerozhodl žádný vyloučený orgán.

92. Z rozvedených důvodů velký senát trestního kolegia podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil usnesení Městského soudu v Praze ze dne 2. 2. 2023, sp. zn. 67 To 202/2022, a jemu předcházející rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 8. 12. 2021, sp. zn. 44 T 34/2021. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. současně zrušil také další rozhodnutí obsahově navazující na zrušená rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. pak Obvodnímu soudu pro Prahu 1 přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Věc se tak vrací do stadia řízení před soudem prvního stupně.

93. V dalším řízení je Obvodní soud pro Prahu 1 povinen se věcí znovu zabývat a náležitě vyhodnotit a odůvodnit naplnění objektivní stránky žalovaného trestného činu z hlediska existence zdrojového (predikativního) trestného činu. V návaznosti na to bude muset dále znovu vyhodnotit i okolnosti rozhodné pro naplnění subjektivní stránky trestného činu, jehož spáchání je mu kladeno za vinu, to vše při současném vypořádání se s obhajobou obviněného. Přitom je vázán právním názorem Nejvyššího soudu vysloveným v tomto usnesení (§ 265s odst. 1 tr. ř.).

94. Aniž by velký senát trestního kolegia jakkoliv předjímal výsledek dalšího dokazování z hlediska ustanovení § 2 odst. 5, 6 tr. ř., upozorňuje, že v případě, že soud prvního stupně dospěje k závěru o vině obviněného zločinem podílnictví podle § 214 odst. 1 písm. a), odst. 4 písm. b) tr. zákoníku, ve znění účinném do 31. 1. 2019, bude nutné, aby rozhodná skutková zjištění promítl do znění skutkové věty rozsudku a své úvahy, kterými byl veden při hodnocení provedených důkazů, popřípadě pro které nevyhověl návrhům na provedení dalších důkazů, vyjádřil v písemném odůvodnění svého rozsudku, tak jak to požaduje ustanovení § 125 odst. 1 tr. ř. To platí i v případě, že by při novém projednání věci dospěl k závěru, že skutek spáchaný obviněným je třeba kvalifikovat jako jiný trestný čin (viz výše body 63. a 90. tohoto usnesení, případně bod 35. usnesení Městského soudu v Praze). Při případné změně právní kvalifikace žalovaného skutku pak bude muset soud prvního stupně na to upozornit obviněného podle § 225 odst. 2 tr. ř. a respektovat i ustanovení § 264s odst. 2 tr. ř., podle kterého platí, že bylo-li napadené rozhodnutí zrušeno jen v důsledku dovolání podaného ve prospěch obviněného, nemůže v novém řízení dojít ke změně rozhodnutí v jeho neprospěch.

95. Vzhledem k tomu, že zjištěné vady napadeného rozhodnutí nemohl velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu odstranit v případném veřejném zasedání, rozhodl o dovolání obviněného podle § 265r odst. 1 písm. b) tr. ř.

ř. v neveřejném zasedání.

Poučení: Proti rozhodnutí o dovolání není opravný prostředek přípustný (§ 265n tr. ř.).

V Brně dne 25. 3. 2026

JUDr. František Púry, Ph.D.
předseda velkého senátu
trestního kolegia Nejvyššího soudu

Vypracoval:
JUDr. Aleš Kolář